ARH Diss. B-25578

Tartu Riiklik Ülikool

Üldise Ajaloo Kateeder

INDIA KAPITALISMI ÜLDKRIISI II ETAPIL, TEMA VÕITLUS ISESEISVUSE EEST, MAJANDUSLIK ARENG JA POLIITILINE STRUKTUUR

Diplomitöö

E v e P e e t s

Juhendaja: dots. J. K o n k s

T a r t u 1 9 5 8

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Sissejuhatus.

Huvi India maa ja rahvastiku, tema majanduse, kultuuri ja elu-olu vastu on valitsenud Euroopas juba palju sajandeid tagasi. Juba XV sajandil teostas Tveri kaupmees Afanassi Nikitin, võideldes mitmesuguste raskustega, reisi Indiasse. Huvi India vastu on jäänud püsima ka tänapäeval, kuid reis sinna on nüüd muutunud hoopis kergemaks ja mugavamaks...

Eriti siirad ja südamlikud suhted on Indial kujunenud NSV Liidu rahvastega. Väga paljud nõukogude delegatsioonid on külastanud Indiat, arvukad spetsialistid on oma kogemused ja oskused rakendanud India vabariigi teenistusse. Tuntud India kirjanik-dramaturg Abbas väljendades oma mõtteid nõukogude ja india rahvaste sõprusest, ütles: " Hindud tunnevad imetlusväärset lähedust nõukogude inimestega. See lähedus ei ole tingitud ainult sellest, et me oleme naabrid ja väga head naabrid, ega ka sellest, et teie maa esimesena suurriikidest ulatas Indiale siiras sõpruses käe. Minu arvates on siin midagi tähendusrikkamat ja sügavamat... Mulle näib, et inimesel on mingi vaist, mis lubab tal määrata teiste suhtumist temasse.

Selle vaistu abil nad(india rahvas -E.P.)määrasid,et teie olete omad,lähedased,et teie tahate meile head ja suhtute meisse kui võrdsetesse,sümpaatia ja heasoovlikusega."[1)]

India sai koloniaalvõimult raske päranduse majanduse osas.India vabariigi valitsuse ülesandeks sai selle päranduse likvideerimine,maa majanduse edasine arendamine.Täpsemalt on India vabariigi valitsuse poliitika põhiprintsiibid fikseeritud 1950 a. konstitutsiooni IV peatükis. Esimese paragrahvina selles osas on märgitud,et riigi valitsus püüab tõsta rahva heaolu,kindlustada sellist sotsiaalset korda,mille juures valitseks sotsiaalne,majanduslik ja poliitiline võrdsus.[2)]Valitsus seab eesmärgiks kindlustada kõigile elanikele sõltumata nende soost õiguse tööle ja sotsiaalsele kindlustusele,võrdne tasu võrdse töö eest,kindlustada kõigile inimestele hädavajalik elatusminimum.Hariduse alal nähakse ette kohustuslik tasuta haridus lastele kuni 14 aasta vanuseni.Eraldi paragrahvina on fikseeritud kaasaaitamine rahvusvahelise rahu ja julgeoleku kindlustamiseks.

Oma poliitika põhiprintsiipide ellurakendamisel on India vabariigi valitsuse eesmärgiks eelkõige arendada tööstust,eriti just rasketööstust,samuti aga põllumajandust. Ilma majanduse arendamiseta ei suuda India vabariik kindlustada rahva heaolu tõusu,oma iseseivat eksisteerimist.Nendest asjaoludest lähtusin ka oma diplomitöö kirjutamisel.

---

1) Крашенков, Д. Ф., По Индии, Москва, 1956, lk. 225

2) Конституция Индии, Москва, 1956, lk. 77

Minu diplomitöö teema " India kapitalismi üldkriisi II etapil,tema võitlus iseseisvuse eest,majanduslik areng ja poliitiline struktuur" haarab terve rea olulisi probleeme.Aja ja ruumi puudusest tingituna tuli teha teatav valik.Kuna majandusega seotud küsimused omavad riigi arengu suhtes määravat seisukohta,asetasin nendele küsimustele pearõhu.Kuid ka majandusküsimuste käsitlemist on veel omakorda piiratud ning käsitletud tööstuse ja põllumajanduse küsimusi,nende ette kerkinud ülesandeid.Majanduse alla kuuluvaid sise- ja väliskaubanduse,transpordi ja side jne.küsimusi pole ruumipuudusel käsitletud.

Käesoleva diplomitöö eesmärgiks on anda ülevaade majanduse tähtsamate harude - tööstuse ja põllumajanduse arengust ajaloolises perspektiivis.Püüdsin lühidalt peatuda olukorral,milline oli kujunenud nendes majandusharudes enne India jagamist ning ülesannetel,mis kerkisid iseseisva valitsuse ette tööstuse ja põllumajanduse osas juba peale 1947 a. augustit (st. peale jagamist).Kuidas toimus üles kerkinud probleemide lahendamine,seda vaatasin viisaasta plaanide raamides.Töö lõpul andsin lühikese ülevaate India riiklikust korrast,peamiselt 1950 a. konstitutsiooni põhjal.

Töö kirjutamiseks kasutasin mitmesuguseid materjale - allikmaterjale,monograafiaid ja perioodikat.Allikmaterjalidest kasutasin India 1950 aasta konstitutsiooni teksti,India Kommunistliku partei programmiprojekti,N.A.Bulganini

ja N.S.Hruštšovi kõnesid nende Indias viibimise ajal 1955a. Monograafiatest väärib eelkõige märkimist P.A.Wadia jaK.T.Merchanti teos "India majanduslikud probleemid".[1] Teoses on autorid kasutanud oma väidete tõestamiseks rikkalikku faktilist materjali,rohkesti on mitmesuguseid tabeleid.Teoses käsitletakse rahvastiku,põllumajanduse,tööstuse küsimusi,kusjuures lehekülgede arvult on kõige suurema mahuga just tööstuse probleemide käsitlemine.Lühemalt on autorid andnud raamatus ajaloolise osa,suurem rõhk on pandud tööstuse ja põllumajanduse arengu küsimustele kahe maailmasõja vahel ning veelgi rohkem peale Teist maailmasõda.Kuna autoritel on kogutud väga rikkalik faktiline materjal,oleks nad võimud anda rohkem hinnanguid ja järeldusi.

Teise suurema monograafiana kasutasin P.Spate tööd " India ja Pakistan".[2] See teos on hinnatavam geograafidele,kuna ta on tugevasti geograafilise ilmega.Põllumajanduse ja tööstuse käsitlemine on surutud võrdlemisi vähestele lehekülgedele võrreldes töö kogumahuga.Siiski on siit leida küllaltki olulist materjali,raamatusse on paigutatud ka statistilised tabelid.

P.Guru " Aasia ",[3] seda teost kasutasin ainult põllumajanduse probleemide käsitlemisel,kuna Guru oma raamatus ei pööra tööstusele tähelpanu.Huvitavat materjali pakub

---

1) П. А. Вадиа и К. Т. Мёрчент, „ Экономические проблемы Индии “, Москва, 1957

2) Спейт, П „ Индия и Пакистан “, Москва, 1957

3) Гуру, П „ Азия “, 1956, Москва

raamat nii viljakasvatuse,peamiste kultuuride,irrigatsioonisüsteemi kui ka loomakasvatuse osas.Autor näitab,millised raskused on Indias just loomakasvatuse,kuid ka viljakasvatuse arendamisel.

India küsimusega tegelenud nõukogude teadlaste seast võiks ühe parema spetsialistina esile tõsta A.M.Djakovit,kes on kirjutanud mitmeid raamatuid ja brošüüre India kohta.Tema tööd " India Teise maailmasõja ajal ja peale Teist maailmasõda (1939-1949)" [1] kasutasin põhiliselt oma töö I peatüki kirjutamisel.Töö jaguneb osadeks ning käsitleb vastavaid perioode küllaldase põhjalikkusega.Eriti rohkelt on faktilist materjali toodud klassivõitluse kohta peale Teise maailmasõja lõppu ning näidatud,kuidas pidevalt kasvava klassivõitluse mõjul oli inglise imperialism sunnitud muutma oma senist poliitikat.

Klassivõitluse küsimusi on oma teoses valgustanud ka teine nõukogude teadlane S.M.Melman,kelle töödest kasutasin teost " India majandus ja inglise imperialismi poliitika".[2]

Perioodilistest väljaannetest kasutasin kõige rohkem ajakirju " Novoje vremja "," Planovoe hoziaistvo " jt.Nendes ajakirjades avaldatud artiklid andsid rea olulisi fakte ja seisukohti mitmete üksikküsimuste kohta.Põhili-

---

1) Дьяков, А. М., Индия во время и после второй мировой войны (1939-1949), Москва, 1952.

2) Мельман С. М., Экономика Индии и политика английского империализма, Москва, 1951

Minu diplomitöö on jagatud neljaks peatükiks.I peatükk raamides käsitlen india rahva võitlust oma iseseisvuse eest kuni India jagamiseni 1947 aasta augustis.II peatükk on pühendatud tööstuse probleemide käsitlusele,kusjuures pearõhk on asetatud tööstuse arendamise küsimustele.III peatüki ülesandeks on lugejat tutvustada India Liidu põllumajanduse olukorraga,koos tema ette kerkinud probleemide lahendamisega ja näidata ära vahendid,milliste abil püüab India valitsus saavutada põllumajanduse taseme tõstmist.IV peatüki eesmärgiks on India riikliku korra vaatlemine ja seda 1950 aastal kehtestatud uue konstitutsiooni põhjal,mis määrab kindlaks riigi valitsemise korra,riigivõimu organite struktuuri,kompedentsi.

Järgnevalt siirduksingi otseselt esimese peatüki käsitlemisele.

India võitlus oma sõltumatuse eest aastatel 1945- 1947.

Jaapani kapituleerumisega lõppes Teine maailmasõda,mis oli tekkinud kapitalistliku süsteemi sügava kriisi tagajärjel.Peale sõda toimusid suured ja olulised muudatused rahvusvahelises olukorras.Teise maailmasõja tagajärjel teravnes veelgi kapitalismi üldkriis,ning eriti üks tema osadest- koloniaalsüsteemi kriis.

Sotsialistliku leeri võit ja rea uute maade ühinemine selle leeriga avaldas ülisuurt mõju koloniaal- ja sõltuvatele maadele,nende rahvastele.Eriti grandioosed sündmused toimusid Aasia mandril,mille paljumiljoniline rahvastik tõusis võitlusele sõltumatuse eest.

Ka Indias hakkas varsti peale sõja lõppu arenema rahvuslik-vabastusliikumine,mis oli eelkõige suunatud inglise imperialistide vastu,koloniaalikke kaotamisele.Sõja lõppedes töötavate masside olukord oli raske,ning halvenes pidevalt veelgi.Tööstus ja põllumajandus olid laostumise olukorras,maa mitmetes rajoonides valitses nälg,tööpuudus. Tööpuuduse kasv on seletatav rea ettevõtete sulgemisega,samuti tootmise vähendamisega.

Kujunenud sise- ja välisolukord õhutas rahvamasse

võitlusele. Eriti innustavaks eeskujuks oli Hiina rahva vabadusvõitlus.

Indias avaldub antiimperialistlik liikumine eelkõige streigiliikumise kasvus. Võrreldes 1944 aastaga oli streikide arv tunduvalt kasvanud, ulatudes 1945-ks aastaks 850-le.[1] Streigivõitluse avangardis sammusid Bombay ja Kalkutta töölised. Streigid haarasid peaaegu kõiki tööstusharusid. Streigiliikumine kasvas pidevalt- 1946 a. toimus 1629 streiki, 1947 a. aga oli ainuüksi majanduslikke streike juba 1811.[2] Sageli muutusid üksikud streigid üldstreikideks, mis haarasid kaasa suure arvu töötajaid. Torkab silma tööliste aktiivsus, nende suur solidaarsus, ning väga laialdaste elanikkonna kihtide (eriti üksikute intelligentsi kihtide) liitumine streikidega.

Paljudel juhtudel streigid, mis algasid majanduslike streikidena, muutuvad hiljem poliitilisteks. Tööliste suurest poliitilisest teadlikkusest kõneleb fakt, et isegi tugevasti vähendatud ametlike andmete järgi, ulatus poliitiliste streikide arv Indias 1947 a. 216-le, mille tulemusena kaotati 600.000 tööpäeva.[3] Enamus streike toimus üleindialise ametiühingute kongressi juhtimisel, kus tähtsat osa etendasid kommunistid.

Juba 1945 a. sügisest alates on sagedased juhused, kus streikijad sattuvad kokkupõrgetesse relvastatud po-

---

1) Дьяков, ек. 63

2) Балабушевич, В, Рабочий класс и рабочее движение в современной Индии, Учёные записки Тихоокеанского Института, М-Л т. II, 1949, ек. 289

3) Балабушевич, В, Национально-освободительная борьба народов Индии, ек. 290

litsei ja sõjaväeosadega. Augustis toimuvad suured rahutused Benaresisk, kus kokkupõrke tulemusena masside ja politsei vahel oli 17 tapetut, ning peale rahutuste mahasurumist 2000 areteeritut.[1] Septembri lõpul algasid rahutused Bombays, mis kestsid viis päeva. Ka siin oli rohkesti tapetuid ja haavatuid. Kuid organiseerituma ja poliitiliselt suunatud iseloomu võtsid inglisevastased väljaastumised 1945 a. novembris. Selle tingisid mitmed asjaolud.

Nimelt oli puhkenud Teise maailmasõja lõppedes rahvuslik-vabastusliikumine Indoneesias ja Indo-Hiinas. Arvete õiendamise ülestõusnutega võttis enda peale Inglismaa, kes otsustas selle eesmärgi saavutamiseks kasutada India vägesid, millised moodustasid enamuse Inglismaa vägedest Kaug-Idas. See inglise väejuhatuse kutsus esile sügava pahameele Indias. Bombay sadamatöölised keeldusid laadimast laevu, mis pidid viima relvi Indoneesia võitlejate vastu. Ka India suurkodanlus ja Rahvuskongressi liidrid esinesid kõnedega indoneeslaste ja indohiinalaste kaitseks, lootes rahvaliikumise abiga saavutada inglastelt järelandmisi oma positsioonide parandamiseks.

Teiseks põhjuseks otsestele pahameeleavaldustele sai kohtuprotsess nn. India rahvusliku armee üle. See armee oli moodustatud 1943 a. Birmas Subhas Tšandra Bose poolt[2] 1943-ks aastaks olid Birmasse ja Malaisse tunginud jaapanlased, ning inglased olid sunnitud sealt taganema. Bose poolt loodud rahvuslik armee koosnes suuremalt osalt jaapanlaste kätte vangilangenud india sõduritest, kes enne olid teeninud

---

1) Дьяков, lk. 64

2) Синха Н, К, Банерджи А, Г, История Индии, Москва, 1954, lk. 415

inglaste sõjavägedes.Selle armeega võitles Bose Assamis inglaste vastu.Kuid võitlus oli ebavõrdne,ning Birma taasvallutamise[1] ajal inglaste poolt,see armee enamuses hävitati,ellujäänud võeti vangi.Nende vangilangenud sõdurite ja ohvitseride üle otsustas Inglise valitsus organiseerida kohtumõistmise.Sõjaline tribunal algas oma istungeid 1945 a. Kalkuttas, ning tribunali tegevuse tulemusena mõisteti mitmed ohvitserid ja sõdurid surma.

Kohtuprotsessi organiseerimine rahvusliku armee ohvitseride ja sõdurite üle,ning karm kohtuotsus,kutsus esile suure pahameele India kõigi ringkondade hulgas. Küllaltkimlaiade masside kaastundeavaldused on seletatavad sellega,et selle armee võitlejates nähti inimesi,kes relva jõuga püüdsid võidelda vihatud inglise imperialismi vastu. Ka India Rahvuskongress,lootes tõsta oma autoriteeti,astus otsustavalt välja kohtualuste kaitseks.Loodi isegi eriline komitee,mis pidi tegelema kohtualuste kaitsmise küsimustega.

Rahvamassid aga reageerisid sündmusele aktiivse võitlusega.Kõige tormilisemad olid sündmused Kalkuttas 22-25 novembrini.[1] Kalkutta sündmused kutsusid esile rahutuse nii inglastes,kui ka India valitsevates klassides.Protesti märgiks kohtuotsuse vastu algasid 22.novembril linna elanikkonna kokkupõrked politsei ja sõjavägedega.Linna lõunaosas ehitati barrikaadid ja asuti neil võitlema.Demonstrandid esinesid inglisevastaste loosungitega.Protestiliikumisest võtsid osa töölised,teenistujad,üliõpilased.Usulisi

---

1) Dobrokol, lk. 65

lahkhelisid protestijate hulgas ei ilmnenud,hindud ja muhameedlased võitlesid siin ühise rindena.Tulevahetuse tagajärjel kaotasid protestijad surnutena 40 ja haavatutena 300 inimest.[1] Protestivõitlus inglise kohtu repressioonide vastu langes ühte Kalkutta transporditööliste streigiga.Mitmeks päevaks lakkas linnas trammi- ja autobussiliiklus,linn oli ilma valguse ja veeta.

Politsei ei suuda üksinda rahutusi maha suruda,ning Kalkuttasse kutsutakse sõjaväed.Sõjavägede abiga, ning liikumise suurest ulatusest hirmutatud Rahvuskongressi liidrite vahendamise tulemusena,läks korda liikumine Kalkuttas maha suruda.Kalkutta kõrval toimusid rahutused ka Delhis,Bombays ja teistes linnades,need aga olid väiksema ulatusega.

Algav 1946 aasta toob kaasa streigiliikumise suurenemise,vabastusliikumise süvenemise.Jälle on suuremad rahutused Kalkuttas,kus veebruari alguses toimub järjekordne rahutuste laine,mis nõuab ka ohvreid- 46 surnut ja 400 haavatut.[2] Bombays streigivad 16 tööstusharu töölised. Rahutused on ka teistes linnades.

1946 a. veebruaris toimusid sündmused,mis näitasid,et rahvuslik-vabastusliikumine on tõusnud kõrgemale astmele,haarates kaasa ka sõjaväelasi.Bombays puhkeb lenduriite ja lennuväljatööliste streik.Streigi puhkemise ajendiks oli india lenduri solvamine inglise ohvitseri poolt.Algul

---

1) Dobrov, lk. 66

2) samas, lk. 67

toimus protest passivses vormis- lendurid keeldusid toitumast kasarmutes,hiljem aga läksid üle streigile.Kokku ulatus streikijate arv 1500-le inimesele.[1] Nõudmistena esitati järgmised punktid:1)kiiresti demobiliseerida isikud,kes on oma aja välja teeninud ja kindlustada nad peale sõjaväest vabastamist tööga,2)India lendurite perekondadele anda võrdsed õigused inglise lendurite perekondadega.

Kuid sündmuseks,mis vapustas kogu Indiat, oli sõjalaevade madruste streik,mis hakkas muutuma ülestõusuks.R.Palme Dutt ütleb selle kohta:"Ülestõus India laevastikus 1946 a.veebruaris valgustas välguna küpseva India revolutsiooni kõiki jõude."[2] Dutt väidab,et need veebruaripäevad näitasid,kes on India vabastusliikumise sõbrad,kes vaenlased.

Juba enne Teist maailmasõda olid mõned sõjalaevad,mis teostasid valveteenistust India vetes,saanud kõlava nimetuse- India kuninglik laevastik.1946 a.oli selle laevastiku koosseisus 10 valvelaeva ja mõnikümmend kaatrit.[3] Madruste värbamist selle laevastiku jaoks teostati mitmesugustest India osadest,see tingis asjaolu,et esindatud olid peaaegu kõik India rahvad.Kõrgem ohvitserkond oli komplekteeritud ainult inglastest.Ka osa madrustest olid inglased, kuid nende olukord oli hindude-madruste omast palju parem. Selline ebavõrdsus kutsus esile pahameele hindude hulgas.

---

1) Dokukob, lk. 69

2) Данн, П., Индия сегодня, Москва, 1948, lk. 590

3) Dokukob, lk. 69

Liikumine algas peditsioonide ja kaebuste esitamise vormis.[1] Nendes nõuti rassilise diskrimineerimise lõpetamist hindude suhtes, madruseid solvanud inglise ohvitseride ärakutsumist ja nende asendamist india ohvitseridega, madrustele antava toidu parandamist, ning oma aja ärateeninud madruste demobiliseerimist. Kõik kaebused aga jäävad "hüüdjaks hääleks kõrbes", inglise väejuhatus ei reageeri neile.

Kuna olukorra parandamist rahulikul teel ei saavutata, puhkeb 18. veebruaril ülestõus sõjalaeval "Talvar", milline seisis Bombay reidil.[2] Ülestõusnud ei jäänud üksi, juba järgmiseks päevaks s.o. 19 veebruariks 1946 a. ühinesid nendega kõik 20 Bombay sadamas seisvat sõjalaeva ja 20.000 madrust, kes asusid kasarmutes.[3] Madrused tungisid inglise relvalattu ja varustasid end püsside ning kuulipildujatega. Ülestõusnud võitlesid loosungite all "Elagu India!", "Elagu revolutsioon!", "Hindud ja muhameedlased ühinege!", "Maha inglise imperialism!". Madrused kõrvaldasid laevadelt Inglismaa lipud ja asendasid need India Rahvuskongressi ja Muhameedliku liiga lippudega.

Madruste ülestõus leidis laialdast vastukaja kogu Bombay elanikkonna hulgas. Töölised, teenistujad, üliõpilased- kõik asusid toetama madruseid. Peaaegu kõigi Bombay tööstusharude töölised võtsid vastu otsuse solidaarsuse streigi alustamiseks. Bombay väljakutel toimusid miitingud, tänava-

---

1) Дьяков А, М, Индия в 1918-52 годах, Москва, 1953, ск. 28

2) Мельман, ск. 200

3) Дьяков, Индия ..., ск. 28

vatel liikusid arvukad demonstratsioonid,mis algselt omasid rahulikku iseloomu.Kuid ühele demonstrantide grupile avas politsei tule,see sai signaaliks relvastatud võitlusele linnas.Töölised hakkasid tänavatele püstitama barrikaade,ning 3 päeva (21-23 veebruarini) kestsid lahingud barrikaadidel. Võitluste käigus tapeti 270 inimest,umbes 1700 inimest sai haavata.1)

Streigilaine haaras ka teisi India sadamaid, kuid ka sõjavägede kasarmuid maismaal.20.veebruaril alustas streiki sõjalaeva "Akbar" 300 liikmeline ekipaaž, mis asus Thana linna lähistel kasarmutes.Kiiresti levisid teated Bombayst Delhisse,Madrasi ja Karatši,kus sõjalaevade madrused tõestasid oma solidaarsust Bombay madrustega.

Kuna ülestõus leidis nii laialdast vastukaja,tuli mõelda tema tsentraliseeritud juhtimisele.Ülestõusnud moodustasid nende ülesannete täitmiseks Bombays keskse streigikomitee.

Inglise valitsus saadab ülestõusnute vastu inglastest koosnevad sõjaväed,kuna india väed keelduvad tulistamast madruseid.Võetakse kasutusele suurtükid.Kõik see ei suuda aga ülestõusu peatada.Inglise valitsus astub nüüd läbirääkimistesse Rahvuskongressi ja Muhameedliku liiga liidritega,et need kasutades seda mõju,mis neil on massidele, sunniksid ülestõusnuid kapituleeruma.Kuna India valitsevad ringkonnad olid ise samuti ehmatanud liikumise ülisuurest

---

1) Gankovski, lk. 41

levikust,nõustusid nad endale võtma vahendaja osa.Rahvuskongressi ja Muhameedliku liiga liidritel Patelil ja Džinnal läks korda veenda streigikomiteed streigi lõpetamise vajaduses.23 veebruaril 1946 a. avaldas streigikomitee üleskutse rahvale,milles ta teatas,et on otsustanud lõpetada streigi, kuna Rahvuskongress lubas kindlustada madruste õiglastenõuete täitmise ja kaitse inglise valitsuse repressioonide vastu.

Madrused olid nüüd sunnitud kapituleeruma.Võitlus aga ei vaibunud.Vastukajana madruste vaprale võitlusele jätkasid töölised ja talupojad vabastusliikumist.Üha aktiivsemateks muutuvad ka teenistujad.1946 a. märtsis alustas streiki 42.000 Bombay provintsi algkoolide õpetajat.[1] Nad nõudsid palga suurendamist 30-le ruupiale kuus.Nii näeme,et streikisid peaaegu kõikide elualade töölised-teenistujad. Osa streike lõppes Streikijate võiduga,näiteks Loode raudtee teenistujate streik,Dakki tekstiiltööliste streik jt., kus streikijad saavutasid oma nõudmiste täitmise.

Rahvuskongressi juhatus ja tema kohalikud komiteed astusid kõikjal otsustavalt välja streikide vastu.Eriti energiliselt võitlesid nad raudteelaste ja sidetöötajate streikide vastu.Kuid hoolimata kõigist vahenditest ja mõjutamistest,mida Kongress kasutas,ei suutnud ta streigiliikumist peatada.Streigiliikumise laiast ulatusest annavad tunnistust järgmised arvud:1946 a. esimeses kvartalis toimus 426 streiki 580.000 osavõtjaga.[2] Streikide käigus kaotati 3 miljonit tööpäeva.

---

1) Дьяков, lk. 74

2) samas, lk. 74

1946 a.oli ka üliõpilasliikumise tõusu aastaks.Juunis kutsus üks demokraatlikumaid üliõpilasorganisatsioone- Üleindialine üliõpilaste föderatsioon,kokku konverentsi.Võeti vastu resolutsioon,milles nõuti asutava kogu kokkukutsumist, viivitamatut iseseisvuse deklaratsiooni väljaandmist,inglise vägede evakueerimist Indiast ning võimu üleandmist ajutisele rahvuslikule valitsusele.[1] Peale konverentsi kutsuti kokku miiting,millest võttis osa 6000 inimest.Vastuseks sellele resolutsioonile hakkas mõnede kolledžite administratsioon eksmatrikuleerima üliõpilasi-kommuniste ja neile kaasatundjaid.Need repressioonid kutsusid esile protestimiitinguid- ja demonstratsioone.

Kokkuvõttes võib tööliste streikide kohta 1946 a. öelda seda,et Indias ei ole kunagi varem streikinud nii suur hulk töölisi,ega olnud nii rohkel arvul streike. Kogu 1946 a. vältel võttis streigiliikumisest osa 1962.000 töölist,ning läks kaduma 12,7 miljonit tööpäeva.[2]

1947 a. streikidele on iseloomulik see asjaolu, et tööliste petmine ja nende nõuete mittetäitmine kutsus esile suure pahameelelaine tööliste hulgas,mille tulemusena suurenes just protestistreikide arv.1947 a. toimusid ulatuslikumad strigid Kanpuris,Kalkuttas,Bombays jm.

Teise maailmasõja lõppedes elavnes ka talupoegade liikumine.India talupoegkond oli sidunud sõja lõppemisega ja fašismi purustamisega oma lootused paremale tulevikule ja elutingimuste paranemisele.Kuid tegelik olukord

---

1) Dobkob, lk. 75

2) samas, lk. 96

kujunes hoopis vastupidiseks lootustele- india talupoegkonna põhimassi olukord halvenes peale sõja lõppu pidevalt.Suurt mõju talupoegadele avaldas töölisliikumise aktiviseerumine. See tõukas ka talupoegade massi võitlusele oma elutingimuste parandamiseks.Väga tähtsat osa talupoegade aktiivsuse tõstmisel etendasid demobiliseeritud sõdurid,kes siirdusid tagasi koduküladesse.Sõjajärgse India talupoegade võitlust iseloomustab senisest tihedam side töölisliikumisega.Mõnedes rajoonides,peamiselt maa lõunaosas,etendasid juhtivat osa talupoegade liikumises kommunistid.Aktiviseerus põllutööliste tegevus, sageli mängisid just nemad otsustavat osa võitluse organiseerimisel.

Juba 1945 a. lõpul puhkevad mõnedes rajoonides talupoegade rahutused.Tõusuaastaks talurahvaliikumises saab aga 1946 a.Talurahvaliikumine haarab kogu India,ning võib julgelt väita,et polnud ühtegi provintsi,kus poleks olnud talupoegade suuremaid või väiksemaid väljaastumisi.[1] Talurahva liikumine avaldus väga mitmesugustes vormides- väiksematest rahutustest kuni relvastatud ülestõusudeni.Suurimateks rahutuste kolleteks osutusid Ühinenud provintsid,Bengaalia,Bihar,Pandžab ja Bombay ning Madrasi provintsid.

Suurt aktiivsust ilmutasid ka vürstiriikide talupojad.Liikumine puhkes Kašmiri,Haidarabadi jt.vürstiriikides.Kašmiris astusid rahvamassid välja maharadža ja mõisnike võimu vastu,liikumise käigus toimus võitlus kõigi feodaalsete igandite vastu,kuid samuti ka inglise imperialistide vastu.

---

1) Menon, lk. 202

Rahvas esitas nõudmise demokraatliku vabariigi loomiseks. Liikumist Kašmiris juhtis nn "Rahvuskonverents".

Haidarabadi vürstiriigis kulmineerusid 1946 a. sündmused Telingana talupoegade liikumises.[1]) Ka siin olid rahutused suunatud valitseja ja mõisnike vastu.1946 a. valitses vürstiriigis nälg.Nizam(vürst) andis käsu võtta ära igasugune teravilja ülejääk talupoegadelt,mõisnike tagavarade konfiskeerimine keelati.See otsus põhjustas pahameelt talupoegade seas.Muudele põhjustele lisandusid siin veel ka rahvuslikud vastuolud,mille tõttu liikumine võttis eriti terava ilme.Tervikuna omas ka Haidarabadi vürstiriigis puhkenud liikumine antifeodaalset ja inglisevastast iseloomu.Telingana talupoegade liikumine jätkus veel 1947 a.Sel aastal tugevnes kogu India ulatuses võitlus sõltumatuse saavutamise eest. Maal levisid kuuldused ja agitatsioon maareformi teostamiseks. Need asjaolud tingisid Telingana talupoegade võitluse süvenemise.Reas piirkondades toimusid relvastatud ülestõusud,neid juhtisid kommunistid ja Andhra Mahasabha (Andhra rahva Suur liit).3500 küla talupojad konfiskeerisid omal algatusel mõisnikelt nende maavaldused,organiseerisid rahvakomiteed,tribunali ja kaitsesalgad.[2])

Suure ulatuse omandasid rahutused 1946-1947 a. ka Bengaalias.Siin rajoonis oli 1943 a. valitsenud kohutav nälg,mislaostas väga raskelt talumajapidamisi.Liikumine haaras Bengaalia provintsi 11 piirkonda,nimg sai tuntuks "tebhaga"

---

1) Балабушевич, Работник, lk. 22

2) samas, lk. 23

nime all.Talupojad nõudsid rendimaksu alandamist mõisnikele 1/3-le saagist,senise 2/3 asemel.Sellest nõudmisest tulenebki ülestõusu nimetus "tebhaga",mis tähendab "kolmandik osa". Hindud ja muhameedlased astusid siin välja ühise rindena,samuti võitlesid koos eri rahvustest talupojad.Valitsus saatis sõjaväed talupoegade vastu,ning asus jäägitult mõisnike poolele.Hoolimata mitmekordsetest palvekirjadest repressioonide lõpetamiseks talupoegade vastu,jätkas valitsus talupoegadele vaenulikku ja nende nõudeid ignoreerivat poliitikat.

Bombay provintsis võttis eriti suure ulatuse põllutööliste liikumine,kes äärmiselt raskete töötingimuste tõttu olid viidud peaaegu orjade tasemeni.Üheks näiteks selle kohta võiks olla fakt,et avanssi uue saagini andsid mõisnikud-liigkasuvõtjad kõrge % eest,mis moodustas 75% aastasest saagist.[1] Sellisel moel sattusid sulased lootusetutesse võlgadesse.1946 a. hakkasid põllutöölised nõudma enda vabastamist võlgadest.

Iseloomustades talupoegade liikumist 1946--1947 aastatel kirjutas India Kommunistliku partei häälekandja "Peoples Age":" Agraarrajoonid on muutunud suureks vulkaaniks,mis purskub kord siin,kord seal;"India Kommunistliku partei Keskkomitee poliitilistes teesides partei teisele kongressile iseloomustatakse India rahvuslik-vabastusliikumist peale Teist maailmasõda.Teesides märgitakse,et kunagi pole Indias vabastusliikumine saavutanud sellist ulatust,kunagi pole töölisklass võidelnud sellise mehisuse ja otsustavusega.

---

1) Dutt, lk. 101

Kuna Indias puhkenud rahvamasside liikumine omas selgesti väljendatud inglisevastast iseloomu,siis otsis inglise valitsus vahendeid,kuidas vältida rahvaliikumist,ning kindlustada oma tugevasti kõikuma löönud positsioone Indias.Mingil juhul ei tahtnud Inglismaa kaotada "Briti krooni pärli". Kuid liikumise taustal sai selgeks,et valitseda Indiat vanade kolonaalsete meetoditega enam ei saa.

Inglise imperialism pidi peale mitmesuguseid manöövreid minema kokkuleppele India ekspluataatorlike klasside- mõisnike ja suurkodanlusegapning tõmbama nad oma liitlaste ja agentidena kaasa maa valitsemisele.Sellise taktika eesmärgiks oli nõrgestada massiliikumist,kasutada sisemaa reaktsioonilistest jõududest moodustatud blokki rahvamasside liikumise mahasurumiseks.

India suurkodanlus,mõisnikud ja vürstid olid nõus toetama kokkuleppepoliitikat inglise imperialistidega, kui sealjuures arvestati nende nõudmisi.Inglased,olles otsustanud liidu loomise kasuks india valitsevate klassidega,jätkasid samal ajal manöövreid oma tulevaste liitlaste nõrgestamiseks.Sel eesmärgil püüdsid nad vastandada Rahvuskongressi Muhameedlikule liigale,ning kõigiti õhutada vaenu usulisel pinnal muhameedlaste ja hindude vahel.Sellise poliitika otseseks tulmuseks oligi 1947 a. märtsis hindude ja muhameedlaste vaheline verine kokkupõrge Pandžabis.[1] Paljudes linnades süvendasid segadust inglise politseinikud ja salajased agendid,kes organiseerisid veriseid pogromme hindude ja sikhide

---

1) Dobrokob, lk. 109

vastu.Tapetud hindude ja sikhide üldarv ulatus umbes 4000-le inimesele.[1] Surnuid oli ka muhameedlaste poolel.See provokatsioon,kuid veel paljud teisedki kokkupõrked hindude ja muhameedlaste vahel näitasid,et inglased pidasid vajalikuks ajada usulised vahekorrad teravaks.

Järgnevalt peatuksin üksikasjalisemalt inglise imperialistide manöövritel India säilitamiseks.Leiboristlik valitsus,tulnud võimule,hakkas tegelema ka India küsimusega. 19.augustil 1945 a. avaldati üheaegselt Londonis ja Delhis inglise valitsuse deklaratsioon.[2] Selles teatati,et lähema aja jooksul(november 1945-aprill 1946) viiakse läbi valimised Kesk- ja provintside seadusandlikesse kogudesse,millede liikmetest valitakse organ,mis töötab välja uue konstitutsiooni.See deklaratsioon näitas,et inglise imperialism loodab 1945 a. valitseda veel vanade meetoditega.

Kuid 1945 a. lõpul ja 1946 a. algul aset leidnud sündmused näitasid vanade meetodite kõlbmatust.Tuli leida midagi uut.19.veebruaril 1946 a.,seega juba järgmisel päeval peale "Talvari" ülestõusu algust,esines Inglismaa peaminister Attley avaldusega sellest,et Indiasse saadetakse ministrite kabineti missioon,mis koosneb kolmest inimesest. Missiooni ülesandeks pidi olema läbirääkimiste pidamine India poliitiliste organisatsioonide liidritega India "omavalitsuse" teostamise küsimuses.15. märtsil 1946 a.,Indias toimuvate tormiliste sündmuste mõjul,esines Attley uue programmiga In-

---

1) Дьяков, ск. 110

2) Мельман, ск. 208

dia küsimuses,ning teatas,et inglise valitsus on nõus andma Indiale iseseisvuse.Siinjuures püüdis peaminister tõestada,et India "enda huvides" on vajalik,et iseseisev India ei katkestaks sidemeid Briti impeeriumiga ja jääks dominioonina tema koosseisu.[1]

Märtsi lõpul jõudis inglise valitsusdelegatsioon Indiasse ja asus pidama läbirääkimisi poliitiliste organisatsioonide esindajatega.Läbirääkimiste tulemusena avaldas komisjon 16.mail 1946 a. uue India konstitutsiooni projekti.[2] Selle projekti alusel pidi India saama dominiooni õigused;moodustatakse India liit,mis hõlmab Briti India ja vürstiriigid.[3] India Liit saab õiguse tegelda välispoliitiliste ja riigikaitse küsimustega,ning käsutab nende küsimuste lahendamiseks vajalikke finantse.Provintsid säilitavad laialdase autonoomia,nende valitsusorganid tegelevad kõigi küsimustega,mis ei kuulu keskvalitsuse kompedentsi. laialdane autonoomia kindlustatakse ka vürstiriikidele.Varjatud kujul oli projektis ette nähtud India jagamine usulistel alustel.Provintsid jagati kolme gruppi[4]:1)piirkonnad, kus enamuse rahvastikust moodustasid hindud(Madras,Bombay, Ühendatud provintsid,Bihar,Kesk provintsid ja Orissa). 2)Loode-India piirkonnad,kus enamuse moodustasid muhameedlased(Pandžab,Ida piiriprovints,Sindh ja Beludžistan). 3)Ida-India piirkonnad,kus ka enamuse moodustasid muhameed-

---

1) Мельман, лк. 209-210

2) Дьяков, Индия, лк. 29

3) Дьяков А. М., Индия в период общего кризиса капитализма, Москва, 1955, лк. 28

4) Датт, лк. 600-601

lased(Bengaalia ja Assam).

Nende ettepanekute alusel tuli välja töötada konstitutsioon.Selleks valitakse provintside seadusandlike kogude koosseisust delegaadid asutavasse kokku.Ühe miljoni elaniku kohta valitakse üks delegaat.Vürstiriikide esindajad nimetatakse vürsti poolt.Valimised teostatakse usuliste kuuriate järgi.Seega nägi projekt ette apelleerimist usulistele lahkhelidele,et nende varjus kindlustada inglaste positsioone.

Kuni uue konstitutsiooni valmimiseni pidi kestma nn.Ülemineku ajajärk.Selle aja vältel pidi teostama valitsemist ajutine valitsus,mis tuli moodustada india poliitiliste parteide liidritest.Juhul,kui mõni partei keeldub valitsusest osa võtmast,moodustatakse valitsus ilma tamata. Muhameedlik liiga oli nõus ajutisest valitsusest osa võtma, Rahvuskongress aga keeldus.Hoolimata deklaratsioonist,et valitsuse moodustamine toimub ilma opositsioonilise parteita, keeldus India asekuningas Wevell ajutise valitsuse moodustamisest ilma Rahvuskongressi osavõtuta.1946 a.augusti algul tegi Wevell ettepaneku Rahvuskongressi liidritele ajutise valitsuse moodustamiseks.Rahvuskongressi juhtkond võttis selle ettepaneku vastu,ning moodustas ajutise valitsuse eesotsas J.Nehruga.Uus valitsus kujunes India mõisnike ja suurkodanluse huvide esindajaks.

Muhameedlik liiga,olles solvunud inglise võimude sellisest poliitikast,keeldus ajutisest valitsusest osa võtmast.Protestimärgina teatas liiga 16.augustil 1946 a.,

et ta alustab võitlust Pakistani eest loosungi all"otsene võitlus Pakistani eest"[1] Samal päeval organiseeris liiga Kalkuttas demonstratsiooni,mis inglise salajaste agentide provokatsioonide tulemusena muutus veriseks kokkupõrkeks hindude ja muhameedlaste vahel.Konfliktid usulisel pinnal jätkusid Indias veel mitme kuu vältel,eriti rohkesti oli neid loode ja ida osas,kus nad nõudsid ka kõige rohkem ohvreid.Rahvuskongress, samuti ajutine valitsus,ei rakendanud mingisuguseid otsustavaid abinõusid nende kokkupõrgete vältimiseks.

Ajutise valitsuse moodustamine ei likvideerinud maal valitsevat pinevat poliitilist õhkkonda.Üha kasvav massiliikumine,töölisklassi juhtiv osa ja Kommunistliku partei mõju kasv- see kujutas endast tõsist hädaohtu inglise imperialismile.Oli vaja saavutada lõplik kokkulepe inglise valitsevate ringkondade ja india suurkodanluse vahel.

3.juunil 1947 a. avaldati inglise valitsuse poolt uus plaan,mille autoriks oli India uus asekuningas Mountbatten.Selle plaani kohaselt pidi India jaotatama kaheks riigiks,mõlemad saavad dominiooni õigused.India Rahvuskongress oli nõus seda plaani vastu võtma.15.augustil 1947 a. Mountbatteni plaan "Indiale iseseisvuse andmise seaduse"nime all astus jõusse.[2] Ühtne India territoorium jaotati nüüd usuliste tunnuste põhjal kaheks dominiooniks:India Liiduks ja Pakistaniks.Viimane koosnes kahest erinevast osast,mis asetsesid üksteisest umbes 1,5 tuhande kilomeetri kaugusel.Vürsti-

---

1) Мельман, lk. 211

2) samas, lk. 213

riikide küsimus jäi 1947 a. augustis veel lahtiseks.

India Liidus moodustati valitsus Rahvuskongressi liidritest eesotsa J.Nehruga.Pakistani valitsuse moodustamine toimus Muhameedliku liiga liikmetest eesotsas liiga peasekretäri Liakat Ali-han'iga.

India jagamisel lähtuti ainult elanikkonna usulisest koosseisust.Ei arvestatud sel puhul rahvuslikku koosseisu ega majanduslikke sidemeid.Inglise imperialistide plaan oligi koostatud sellise eesmärgiga,et raskendada maa iseseisvat majanduslikku arengut,tugevdada sõltuvust Inglismaast.Ainult sellega on seletatav fakt,et tööstuslikult enam arenenud rajoonid lahutati kunstlikult põllumajanduslikest rajoonidest,misk kindlustasid tööstust toorainega.

India Kommunistlik partei mõistes otsustavalt hukka India jagamise,kirjutas 17.juunil 1947 a. tehtud avalduses, et see jagamine ei oma midagi ühist rahvusliku enesemääramisega."Jagamine,kirjutati avalduses,süvendab konflikti hindude ja muhameedlaste vahel,ning suurendab uute konfliktide tekkimise ähvardust,mis on seotud piiridega.Jagamine takistab Indiale vajaliku progressiivse arenemise ja planeerimise teostamist.Ta loob majandusliku kaose,eraldab põllumajanduslikud rajoonid tööstuslikest,lõikab läbi raudteed ja niisutussüsteemid,nõrgestab India riiki ja avab tee uutele imperialistlikele intriigidele ühe osa India vastandamise näol teisele osale."1)

---

1) Правда 18. июня 1947

Oma põhimiseks poliitiliseks ülesandeks seadsid inglise imperialistid antiimperialistliku liikumise nõrgestamise maal.Eriti ohtlik oli imperialismivastane võitlus India Liidus,kuna töölisklassi tunduv enamus jäi jagamise tulemusena India Liidu territooriumile.Inglise leiboristlik valitsus lootis sellele,et ta suudab jagamisega teravdada vastuolusid hindude ja muhameedlaste vahel ja juhtida nii rahvamassid kõrvale imperialismivastasest võitlusest.

Dominioonide moodustamise ja India iseseisvuse ümber tehtav kära tekitasid massides illusioone paremale tulevikule.India Kommunistliku partei programmiprojektis iseloomustatakse peale dominioonide moodustamist masside hulgas kujunenud lootusi järgmiselt:"Kui 1947 a. augustis inglise imperialistlikud valitsejad moodustasid Delhis valitsuse,millea juhtiv osa kuulus Rahvuskongressile ja kui vihatud inglise asekuningas ning kubernerid lahkuvad Indiast,mõtles india rahvas,et välismaisele imperialistlikule valitsusele on tulnud lõpp,et India on saavutanud iseseisvuse ja vabaduse ja,et nüüd valitsus ja rahvas omades enda käsutuses maad ning oma tööd,vabrikuid ja tehaseid,hiiglasuuri looduslikke rikkusi ja inimtööjõudu,võiksid luua õnneliku elu meie maa miljonitele inimestele."1)

Tegelikkus aga kujunes erinevaks illusioonidest.Mingeid sotsiaal-majanduslikke ümberkorraldusi rahvamasside kasuks ei toimunud ei Indias ega ka Pakistanis.Dominiooni õiguste saavutamisega ei saavutanud India tõelist ise-

---

1) Проект программы Коммунистической партии Индии, Большевик № 9, 1951 lk. 57

seisvust.Rahvamasside võitlus iseseisvuse eest jätkus.Jätkus see võitlus aga juba uutes väljendusvormides.Iseloomulikuks jooneks on töölisklassi ja eriti tema eesrindliku avangardi- kommunistide üha kasvav mõju rahvuslikus-vabastusliikumises.

Antiimperialistlik liikumine Indias väljendub tänapäeval ennekõike Aasia,samuti Aasia ja Aafrika maade ühtsuse taotlustes,poolehoius kõikide rahvaste vastu,kes võitlevad koloniaalikkest vabanemise eest,või kelle vabadust ohustavad imperialistlikud riigid.[1] India rahvas avaldas oma õiglast pahameelt Taivani okupeerimise puhul,ameerika imperialistide kallaletungi puhul Korea Rahvavabariigile.Terves reas India linnades toimusid protestimiitingud ja -demonstratsioonid ameerika interventide tegevuse vastu.Moodustati komiteed "Käed eemale Koreast!", "Käed eemale Aasiast!".[2]

Antiimperialism avaldub ka igasuguste sõjaliste paktide vastu,mis sõlmitakse imperialistide huvides.Neid Aasia maade poliitikuid,kes sõjalisi pakte toetavad,peab rahvas reeturiteks.Imperialismivaenulik meeleolu väljendub üha süvenevas sõprustundes Nõukogude Liidu vastu.Egiptuse sündmuste päevil,kui NSVLiit astus välja sõjasüütajate ohjeldamiseks,toimusid kogu Indias massilised stiihilised poolehoiudemonstratsioonid Nõukogude Liidu toetuseks.India rahvas võtab väga aktiivselt osa ülemaailmsest rahupooldajate liikumisest.

Suurt mõju avaldas Indiale hiina rahva ajaloo-

---

1) Kaik L, Tänapäeva Indias, Rahva sääl, 28. dets. 1957

2) Балабушевич, ек. 299

line võit.Kommunistide võitu Hiinas tervitasid vastupidiselt imperialistide ootustele mitte ainult India töötajad, vaid ka väikekodanlikud kihid ning enamik rahvuslikku kodanlust.India rahvahulgad nägid Hiina Rahvavabariigi sünnis enneköike imperialismi lüüasaamist Aasias.

Kuid ühe osa imperialismivastasest võitlusest moodustab üldrahvalik püüd maa kiirele industrialiseerimisele,et järele jõuda Euroopa riikidele ja saavutada majanduslik iseseisvus.Kuidas,milliste vahenditega seda püütakse saavutada,millised raskused siin üles kerkivad,selle konkreetsele käsitlemisele asungi järgnevas peatükis.

India tööstuse arengu küsimusi peale 1947 aastat.

"Aegadel,mil Euroopa- kaasaegse tööstussüsteemi häll,oli asustatud tsiviliseerimata hõimudega,oli India juba kuulus oma valitsejate rikkuse ja käsitööliste kõrge meisterlikkuse poolest"- nii algab 1916-1918 a. väljatöötatud India tööstusliku komisjoni ettekanne.[1]) Niisiis näeme,et eeldused ja huvi tööstuettevõtete rajamiseks on Indias olnud juba küllaltki ammu.Kuid hoolimata kõikidest eeldustest ja soovidest pole Indias veel tänapäevani suudetud luua võimast suurtööstuse baasi.Iseseisvuse saavutanud India valitsus püüab seda ülesannet lahendada.

Kaasaegse tööstuse otsustavamateks arengu aastateks olid XX sajandi algusaastad.See areng oli aga võrdlemisi tagasihoidlik,India jäi põhiliselt ikkagi Suur-Britannia tooraine baasiks.Välismaised imperialistid püüdsid kõigiti vastu töötada kohaliku tööstuse arendamisele.Olemasolev tööstus oli nõrk,mitmed tööstuharud puudusid täiesti.Koloniaalses Indias moodustas kergetööstus 80% kogu tööstuse mahust.Kergetööstuses oli juhtival kohal tekstiil-

---

1) Bagnul, lk. 361

tööstus,mis andis tööstuslike produktide kogutoodangust 50%.[1]

Väga kriitiliseks kujunes India tööstusele sõjajärgne periood.Teise maailmasõja ajal oli suurem osa tööstusseadmeid liigse ekspluateerimise tagajärjel vananenud,sellepärast toodangu väljalaskmine enamuses tööstusharudes vähenes sõjaeelse tasemega võrreldes tunduvalt.Niigi viletsat olukorda tööstuse osas halvendas veelgi 1947 a. augustis toimunud India jagamine.Eriti kannatasid selle all puuvilla- ja džuuditööstused.86% kõigist vabrikuist jäi Indiasse,peamiselt Kalkutta ja Bombay linnadesse,tooraine rajoonid aga läksid Pakistanile.See tingis sõltuvuse Pakistanist ja tööstuse varustamine toorainega muutus ebakindlaks.

Seoses tekkinud olukorraga kutsus India valitsus 1947 a. detsembris kokku konverentsi tööstuse arendamise küsimustes.Konverents arutas läbi valitsuse ette kerkinud probleemid ning määras valitsuse poliitika ja ülesanded tööstuse edasiarendamise osas.Veidi hiljem valitsus töötas välja eraldi plaanid 32 tähtsama tööstusharu arendamiseks.[2] Siin nähti ette raskused,kuid näidati ära ka nende ületamise teed lähema 1,5 aasta jooksul.

Tööstuse arendamine kerkis päevakorrale väga tõsise probleemina,sest mahajäävus teistest maadest selles osas oli suur.Seda demonstreerivad järgnevad andmed:[3]

1950 a. elektrienergia tootmine ühe elaniku kohta oli

Indias 15 kwt

(vt. lk.)

---

1) Дегтярь Д, Развитие национальной экономики Индии, Коммунист, №4, 1956, ст. 74

2) Вадил, ст. 380

3) Дегтярь, ст. 74

Itaalias	533 kwt
Jaapanis	üle 600 kwt
Inglismaal	1361 kwt
USA-s	2563 kwt

Terase tootmine 1950 a. ühe elaniku kohta oli järgmine:

Indias	4 kg
Itaalias	51 kg
Jaapanis	88 kg
Inglismaal	327 kg
USA-s	579 kg

Indias olemasolevadki tööstusharud töötavad kõik alakoormatusega.Näiteks metallitöötlemise tööpinkide osas moodustas 1950 a. toodang ainult 1/3 1946 a. toodangust.[1] Enamuses tööstusharudes sõltus toodangu väljalaskmine suuremal või vähemal määral piiri tagant saadavast toorainest või poolfabrikaatidest.Eriti terav oli olukord tekstiiltööstuses,kus tooraine puudumise tõttu seisis 1950 a. osliselt või täiesti 90 vabrikut.[2]

Rasketööstuse arendamine Indias pidi jääma valitsuse ülesandeks,sest välismaine kapital pole huvitatud rasketööstuse arendamisest(annab liiga hilja kasumeid) ja kohalikud kapitalistid ei suuda selleks leida vajalikke summasid.Tööstuse arendamine pidi toimuma viisaastakute raames.Juba 1950 a. töötas India Plaanikomisjon eesotsas J.Nehruga välja I viisaasta plaani.Plaan vaadati läbi India Rah-

---

1) Леонидов А, Экономика и внешняя торговля Индии, Внешняя торговля, N-о 12, 1951, lk. 10

2) samas

vuskongressi istungitel ja kinnitati parlamendi poolt.Siin nähti ette "sotsialistlik areng",sed erineb marksistlikust sotsialismi mõistest,kuna näeb ette ka eratööstuse arendamist. Erinevused sotsialismimaadest on ka planeerimise osas.Siiski on plaanis fikseeritud riikliku sektori järjekindel kasv ja seda just rasketööstuses.

Enne kui asun viisaasta plaanide üksikasjalisemale vaatlusele,peatuksin lähemalt India tähtsamatel tööstusharudel ja energiavarudel.

Alustaksin vaatlust ühest tähtsamast tööstusharust,puuvillatööstusest.See tööstusharu pühitses 1954 a. oma 100 aastast juubelit.Puuvillakangad olid esimesed India tooted,mis juba vanast ajast peale äratasid Lääne maades suurt huvi oma valmistamise meisterlikkuse poolest.Ennesõjaaegne India oli võrdlemisi tähtis maa puuvillatoodangu suhtes.[1] Kogu maailma ulatuses omas ta V kohta värtnate arvu poolest,IV kohta puuvilla-tooraine tarvitamise poolest,III kohta tööliste arvu poolest ja II kohta puuvilla-tooraine toodangu poolest.[2] Puuvillatööstus on näidanud pidevat kasvu.Toon selle tõestamiseks mõningad arvud(andmed kuni 1952 a.)[3]

aasta	vabrikute arv	värtnad tuh.tk.	tööpingid tuh.tk	töölised tuh.inim.
1880-84	63	1611	14,5	51
1939	389	10 059	202	442

(järgneb)

1) 1934 a. andmed
2) Bagchi, lk. 385
3) Kamras, lk. 386

1	2	3	4	5
1947	423	10 353	203	488
1948	408	10 266	197	466
1949	416	10 534	198	466
1950	425	10 849	200	434
1951	445	11 241	201	425
1952	453	11 427	204	434

Puuvillatööstused olid kontsentreeritud põhiliselt maa lääne ossa-paiknesid Bombay provintsis ja peamiselt Bombay linnas. Vabrikuid oli ka Madrasis ja Bengalis. India jaotamine, nagu juba eelpool märgitud, mõjus kõige ebasoodsamalt puuvilla- ja džuuditööstusele. India Liit kaotas jagamise tulemusena 15 vabrikut 88.000 värtnaga, 6000 tööpingi ja 22.000 töölisega. India kaotas veel osa siseturust ja pidi nüüd otsima uusi turge. Pakistan turuna ei tulnud enam kõne alla, kuna seal hakati arendama oma tööstust, samuti hakkas Pakistani turgudele tungima Jaapan.

Tekstiiltööstuse teiseks tähtsamaks haruks on džuuditööstus, mis omab India majanduses küllaltki olulise koha. Nimelt on džuuditööstuse toodang üheks põhilisemaks välisvaluuta saamise allikaks. Ka džuuditööstusele mõjus raskelt India jagamine, kuna peamised toorainevarud jäid ka siin Pakistani. Nimelt tootis India jagamist džuuti 1700.000 kip-i Pakistani 6800.000 kip-i vastu.[1] Selline sõltuvus tooraine osas viis 1949-ks aastaks džuuditööstuse kriisile. Mitmed vabrikud jäid seisma, enamus ettevõtteid töötas alakoormatuse tingimustes.

---

1) Bagur, lk. 393

Raskest olukorrast väljapääsuna nägi India valitsus džuudi tootmise laiendamist oma riigis,et kindlustada tööstuse varustamine omamaise toorainega.Mitmete otsustavate sammude, samuti ka heade ilmastikutingimuste tulemusena ,mis võimaldasid 1951-53 a. koguda rikkaliku saagi,paraneski olukord tunduvalt.Praegu(1954 a.- E.P.) India toodab 4,6 milj. kip džuuti vabrikute 6 miljonilise nõudmise juures.[1] Seega on tooraine probleem džuditööstuse osas põhiliselt lahendatud.

Tähtsamate tööstusharude hulgas on ettevõtete arvu poolest esikohal toiduainete ümbertöötamine.Võttes aluseks neis ettevõtetes töötavate tööliste arvu jääb see tööstusharu III kohale.[2] Selle tööstusharu laialdane arenemine on ka mõistetav,sest tootmisprotsessid on siin lihtsad,nõuavad vähe elektrienergiat ja kapitali.Sageli töötavad need ettevõtted sesoonide kaupa,ning enamusel juhtudel vastab vabrikute paigutus üksikute kultuuride asetusele.Kõige rohkem on arenenud suhkrutootmine.See toimub ettevõtetes,mis on vastavalt tootmise meetoditele jagatud kolme gruppi:1) kaasaegse tehnikaga sisustatud ettevõtted,mis töötavad suhkruroo baasil 2)kaasaegsed rafinaadivabrikud,töötavad ümber puhastamata suhkrut 3) kohalikud ettevõtted,kus toodetakse jämedat,puhastamata suhkrut.

Suhkru kasutamine India Liidus endas on väga väike.See selgub alljärgnevast tabelist,kus on antud andmed suhkru tarvitamisest ühe elaniku kohta 1949 a. (inglise nael)[3]

---

1) Вадия, ск. 395
2) Снейт, ск. 311
3) Вадия, ск. 400

Suur-Britannia	112,6
USA	103,2
Saksamaa	63,3
Austraalia	114,5
Jaapan	29,1
India	29,0

Suhkrutööstuse jäätmetest valmistatakse tehnilist piiritust.1951 a. alguseks oli selle aine tootmiseks rakendatud tööle 19 vabrikut.I viisaasta plaani raamides tahetakse tehnilise piirituse tootmist tunduvalt suurendada.Nii on ette nähtud toodangu kasv 1950/51 a. 4,32 miljonilt galloonilt kuni 18 miljoni galloonini 1955/56 a.[1)]

Kergetööstuse harudest on silmapaistval kohal veel nahatööstus.Enamus nahavabrikutest asub India põhjaosas,peamiselt Uttar-Pradeshi provintsis,tähtsamaks keskuseks on Kanpur.1950 a. oli Indias 26 suurt nahatööstus ettevõtet.Nendest 16 tootsid pealisnahka.[2)] Nahktooteid valmistavate ettevõtete seas on tähtsaim jalatsitetööstus. Kokku töötab Indias 9 mehaniseeritud jalatsitevabrikut,mis valmistavad 25 miljonit paari jalatseid aastas.Nendele lisanduvad veel kodustes majapidamistes kingseppade-käsitööliste poolt valmistatavad jalatsid- 13 miljonit paari,nendest kuulub lääne tüüpi ja 70 miljonit paari india tüüpi.[3)]Kuid India nahatööstus kannatab spetsiifiliste puuduste all,mil-

---

1) Bagur, lk. 401

2) Bagur, lk. 413

3) samas

lised omavad sotsiaalseid juuri.Seoses usuliste eelarvamuste ja traditsioonidega (vt.lähemalt III ptk.) saab nahatööstus toorainena vanade,haigete,loomulikku surma surnud loomade nahku,mis muidugi ei jäta mõju avaldamata nahkade kvaliteedile ja seda just halvemuse suunas.

Häid võimalusi edasiseks arenguks omab Indias paberitööstus,kuna tal on küllaldased tooraine reservid.Valmistatakse paberit puitmassist(India on väga rikas metsamassiivide poolest),räbalatest,rohust ja eriti ulatuslikult bambusest.Käsitsi paberitootmine oli Indias juba võrdlemisi varakult arenenud.Esimene vabrik rajati 1716 a.,ning sellest ajast peale hakkas paberitööstus pidevalt arenema:[1]

aasta	vabrikute arv	aastane tootmisvõimsus tonnides	aastane produktsioon ton.
1913	5	34.000	27.000
1923	6	36.850	26.284
1937	10	...	48.531
1944	16	103.800	103.784
1949	16	110.000	103.195
1951	18	158.500	131.915

Kuid hoolimata toodangu pidevast kasvust veab India siiski veel suure osa tarvisminevast pakkimis- ja tarbepaberist sisse piiri tagant.India tarvitab väga vähe paberit,kuid seoses hariduse levitamise ja koolivõrgu laiendamisega suureneb paberi tarvitamine tunduvalt.Praegu on see

1) Bagnall, lk. 405

ühe elaniku kohta võrreldes teiste maadega järgmine: (andmed antud inglise naelades)

USA	360
Suur-Britannia	154
Rootsi	85
Saksamaa	77
Egiptus	7
India	1

Seega näeme,et India paberitööstusel on siseturul kindlustatud hiilgav tulevik.

Ükski maa ei saa olla iseseisev ja sõltumatu, kui ta ei oma isiklikku rasketööstust.Selleks,et arendada rasketööstust,masinaehitust,peavad kahtlemata olema eeldused mitmete tähtsamate loodusvarade näol.

Raud oli Indias tuttav juba võrdlemisi varastel aegadel.Vanas-Indias olid üle kogu maa laialt levinud metallurgide kastid.Metallurgid-käsitöölised valmistasid kõrgekvaliteedilist terast,milledest tehti hinnalisi relvi, instrumente jms.Esimesed katsed raua tootmiseks euroopa meetodil tehti 1830 a. Madrasis.Rauamaagi tagavarad Indias on küllaldased,kuna Indiale kuulub 1/4 maailma rauamaagi tagavaradest.[1] Peale India iseseisvumist nähti ette raua- ja terasetootmise suurendamist,kuid sellest pikemalt viisaasta plaanide raamides.

Söetootmiseks tehti esimene katse 1774 a. ,see

---

1) Варга Е, Перспективы промышленного развития Индии, Новое время, № 32, 1955, стр. 11

aga ebaõnnestus.1814 a.algas söe tootmine Ranigandžas,ning alates 1868 a.hakkas söetööstuse kiire arengu periood. Praegu(s.o. 1954 a.- E.P.) on Indias umbes 50 söekaevandust.[1] Söetoodangu poolest on India VII kohal maailmas.[2] Söetööstus on väga kontsentreeritud,90% kogu toodangust annab Damodari org.Tööstuse kontsentreeritus nõuab suuri kulutusi transpordile.Tänapäeval on kavatsus luua söetööstuse küsimuste reguleerimiseks söetööstuse valitsus eesotsas komissariga,kes peab tegelema selle tööstusharu ette kerkinud probleemide lahendamisega.Eelkõige on tarvis parandada tööliste olukorda,kuna nii palga- kui ka elutingimused on väga halvad.Puudub igasugune kindlustatus vanaduse ja töövõimetuse korral.

Naftaressursid on Indias vähesed ning needki teadaolevad leiukohad on enamusel juhtudel haaratud välismaiste kompaniide poolt.Sõltumatu India valitsus näeb ette laialdaste geoloogiliste uurimistööde teostamist uute naftaallikate avastamiseks.

Esimesed elektrijaamad Indias ehitati Bombays ja Kalkuttas 1899 a.[3] Hüdroenergia varud Indias on olemas,kuid nad on ebakindla iseloomuga.Jõgede veetase on kõikuv vastavalt vihma ja kuiva perioodidele.Hüdroenergia baasi laiendamine vajab suurte veehoidlate ehitamist,kus veetase oleks kogu aasta läbi ühtlane.80% kogu elektrienergia vaja-

---

1) Вадия, lk. 408

2) Стейт, lk. 274

3) samas, lk. 277

dusest langeb tööstuse arvele,sellest omakorda 60% tarvitab puuvillatööstus.[1]

Värviliste metallide poolest on India võrdlemisi vaene.Nende hulgas tähtsam on mangaan,mille tootmise poolest India on maailmas IIIkohal Nõukogude Liidu ja Kullaranniku järel.Leidub veel seatina,vähesel hulgal hõbedat ning kõige rohkem alumiiniumi.

Suur tähtsus üldisele majandusprogrammile, eriti just elamuehituse seisukohalt,on tsemenditööstuse arendamisel.See tööstusharu hakkas arenema alles 1912 a.,kuigi esimene katse oli tehtud juba 1904 a. Madrasis,väikese tehase asutamisega.Peale India jagamist jäi India Liidu territooriumile 19 tehast aastase kogutoodanguga 2,3 miljonit tonni. Tsemendi toodangu tõus on olnud väga kiire:[2]

aasta	produktsioon tuh.tonnides
1914	0,945
1937/38	1170
1948/49	1600
1949/50	2300
1950/51	2700
1951/52	3300
1952/53	3600

Tsemendi toodangu kasv jätkub veelgi kiiremas tempos.1955 aastaks tõuseb tsemendi tootmine uute riiklike

1) Спейт, ск. 278

2) Вадия, ск. 401

tehaste käikulaskmise tulemusena 4,5 miljoni tonnini.See haru on India jaoks üks perspektiivirikkamaid harusid ning on olemas võimalused tsemendi ekspordiks.

Kõige nõrgemaks lüliks India tööstuse arengus on keemiatööstus,kuigi siin said võimalikuks senisest kiiremad arengutingimused Teise maailmasõja ajal välismaise konkurentsi lõppemise tõttu.India läks üle isevarustamisele mitmete kemikaalide alal.Tähtsamad neist on väävelhape, naatrium karbonaat jt.

India Liidu valitsuse ees seisis ülesanne arendada tööstust,eriti rasketööstust,parandada tööliste elutingimusi,töökaitset jms.Peale India iseseisvaks kuulutamist 1950 a. osa "kuumemaid päid" nõudis kohest tööstuse natsionaliseerimist ja kasumite piiramist.Kuigi valitsus püüdis teha mõningaid otsustavaid samme,ei andnud see soovitud tulemusi.Lisaks omamaa imperialistidele seisid India tööstuse ja peamiselt just rasketööstuse arendamisele otsustavalt vastu välismaised imperialistid,kes olid Indiasse investeerinud suuri kapitale.Välismaistele kapitalistidele tehti küllaltki suuri järelandmisi,nimelt India valitsuse otsuse kohaselt 2.juunist 1950 a. lubati peale 1.jaanuari 1950 a. Indiasse investeeritud kapitalide,samuti neist saadavate kasumite väljavedu.1) Välismaiste kapitalide paigutus India majandusse on väga ulatuslik.India Reservpanga andmetel 30.juunist 1948 a. oli Indiasse paigutatud välismaist kapitali 5960 miljoni ruupia väärtuses,nendest 3700

---

1) Крайнев Н, Английские и американские монополии в Индии и Пакистане, Внешняя торговля, №7, 1951, стр. 8

miljonit ruupiat st. 62% langes inglaste arvele.[1] 40-st suuremast trustist Indias on 32 trusti asutatud Inglismaa poolt.

Kuid peale Teist maailmasõda on Inglismaale ilmunud tõsine võistleja India rikkuste valdamise suhtes, nimelt Põhja-Ameerika Ühendriigid. Enne Teist Maailmasõda oli USA kaupade osa India turul ulatunud ainult 7 %-ni. Inglismaa sellevastu eksportis Indiasse 25% oma tekstiilkaupade toodangust, 46% siiseseadetest keemiatööstusele, 23% suhkrutööstuses vajaminevatest masinatest.[2] Ka kapitalimahutuste poolest oli India Suur-Britannia peamiseks turuks, nimelt 1/4 kõigist Inglismaa piiritagustest kapitalimahutustest on Indias Inglise kapital kontrollib kõiki India tähtsamaid tööstusharusid- 89% džuuditööstusest, 73% mäe- ja söetööstusest, üle 85% naftatööstusest jne.[3] India ise aga on Inglismaa suurimaks toorainete väljaveo baasiks. Ta katab Inglismaa vajadusi mitmesuguste toorainete osas, nagu- 80% nahast, 66% tubakas, 65-70% tee, 30% mangaan-raud. Inglismaa saab suuri kasumeid ka sellest, et ta müüb Indiast eksporditud tooraineid kallimalt edasi teistele maadele.

Oma privileegide säilitamise huvides püüab Inglismaa nüüd kõigi vahenditega võidelda USA kasvava konkurentsi vastu. Inglise valitsevad ringkonnad püüavad Indiale avaldada survet Sterlingi bloki kaudu, samuti eelistollide

---

1) Крайнев, lk. 8

2) Кузнецов А и Литов О, Англо-американское соперничество в Индии, Новое время, № 36, 1952, lk. 3

3) samas

süsteemi kaudu.Nimelt käivad inglise kaubad madalama tollimaksu alla kui USA kaubad.Vahe ulatub umbes 30-50%-ni.[1] Enamus India väliskaubandusest on allutatud Inglise suurfirmade kontrollile.

Kuid USA ei jää rahuliku pealtvaataja ossa, vaid kõigi tema käes olevate vahendite abil püüab oma positsioone laiendada.Oma imperialistlike eesmärkide saavutamiseks kasutab USA Rahvusvahelist arendamise- ja rekonstrueerimisepanka,mis on Wall-Streeti ekspansionistliku poliitika relvaks.Nimelt nõuab see pank,et laenude eest,mida India temalt saab,eelistaks ta välismaiste kaupade tellimisel USA kaupu. Samuti paigutab USA kõikjale India territooriumile oma agente-vahendajaid.

Kõigi nende abinõude tulemusena USA kaupade eksport Indiasse kasvab pidevalt.Avaldatud statistiliste andmete põhjal võib märkida,et võrreldes sõjaeelse tasemega kasvas USA kaupade eksport Indiasse 15 korda.[2] Kui enne sõda ulatus Inglismaa kaupade eksport 30%-ni USA 7% vastu India turul,siis 1951 aastaks oli olukord tunduvalt muutunud ja seda Inglismaa kahjuks,kusjuures arvud olid nüüd vastavalt 21% ja 30%.USA kaupade ekspordi kiiret tempot näitab ka väärtuseline vorm.1950 a.eksporditi kaupu 1006 miljoni ruupia väärtuses,1951 a. aga juba 2013,8 miljoni ruupia väärtuses,seega ühe aasta jooksul kasvas eksport kahekordseks.[3]

---

1) Кузнецов, ук. 4

2) samas

3) samas

Kuid nii USA kui INglismaa ekspordis domineerivad kaubad, milliseid India võiks edukalt omal maal valmistada. India industrialiseerimiseks vajaliku sisustuse erikaal ekspordis on täiesti tühine, nii näiteks metallitöötlemise tööpingid moodustavad ekspordi kogusummast ainult 1%.[1]

USA konkurents tugevneb ka kapitaliinvesteeringute osas, peamiselt suundub ameerika kapital mäetööstusse, naftakompaniidesse. Eelistatakse naftapuhastustehaseid, tegeldakse naftaallikate otsimisega. Faktiliselt kontrollib ameerika kapital 75% India autotehaste võimsusest, 64% alumiiniumi tootmisest, 21% kummitööstusest. Samal ajal, kui inglise kapitalimahutused pole sugugi kasvanud, vaid on isegi vähenenud, on USA kapitali sissevedu Indiasse kasvanud viis korda.[2] Välismaised imperialistid püüavad oma sissetungi India majandusse maskeerida. Selleks luuakse nii Inglise-India, kui ka USA-India segakompaniisid, välismaised trustid ja kompaniid organiseerivad nn. tütartruste, et nende abil laiendada oma võimu.

Üheks välismaise, peamiselt USA kapitali sissetungi vormiks on nn. "tehnilise abi" anmine Trumani plaani 4. punkti alusel. Selle plaani põhjal loodi "Indo-ameerika tehnilise koostöö fond", mille kapital moodustati sissemaksudega 56 miljonit dollarit USA-lt ja 86 miljonit dollarit Indialt.[3] Kuigi India kapitalimahutused on suuremad, ei ju-

---

1) Крайнев, ск. 11

2) Кузнецов, ск. 5

3) Samas, ск. 7

hi organisatsiooni tegevust hindud,vaid ameeriklasest fondi direktor,kes allub Põhja-Ameerika Ühendriikide saadikule Delhis.Direktor võib käsutada nii ameerika kui ka india raha.Ilma direktori nõusolekuta ei või teostada mingeid kapitalimahutusi tööstuse,põllumajanduse,ka teiste majandusharude arendamiseks.See organisatsioon annab ameeriklastele v võimaluse kontrollida India majanduselu.Välismaiste kapitalide kiire sissetung on seletatav mitmesuguste asjaoludega. Nimelt on India tööstusest saadavad kasumid märksa suuremad, kuna tööpalk on siin 10-15 korda madalam kui USA-s.[1])Pealegi saavad välismaised kapitalistid siin mitmete privileegide omanikeks,sest India kapitalistid ja suurtöösturid ei kaitse rahvuslikke huve,vaid kalduvad sinnapoole,kus neile on kasulikum.Millega õigustavad india kapitalistid siis välismaise kapitali kaasatõmbamist India majandusse?Nende argumentidena tuuakse esile - elatustaseme langus,tehniliste kogemuste puudumine,kapitali mitteküllaldane akumulatsioon jne.[2]) Tegelikult ei ole ei India mahajäävus ega vaesus tingitud välismaise kapitali puudusest,vaid on välismaise kapitali ekspluateerimise ja surve otsene tulemas.Välismaise kapitali abi muidugi on Indiale vaja,kuid see kapital peab tegutsema India rahvuslikes huvides ja paigutatakse vastavalt sellele olulistesse tööstusharudesse.

Oma rahvusliku tööstuse loomine seisis ühe põhiküsimusena iseseisva India valitsuse ees.Kuigi esi-

---

1) Кузнецов , lk. 7

2) Иностранный капитал в Индии, Сборник материалов, Москва, 1953, lk. 136

mesel viisaastakul 1951-1956 a. pöörati peatähelpanu põllumajanduse arendamisele,sinna suunati ka suurem % kapitalimahutustest,nähti plaanis siiski ka ette tööstuse arendamine ja võitlus tööpuudusega.1950-51 a. tööstuse osa (koos väiketööstusega) moodustas rahvatulust 15,4 % põllumajanduse 51,3 % vastu.[1] Ning etteruttavalt võib ütelda,et majandusestruktuur I viisaasta plaani täitmise vältel oluliselt ei muutunudki.

I viisaasta plaani kohaselt pidi tööstusesse paigutatama 1,8 miljardit ruupiat+ s.o.8 % kapitalimahutustest.[2] Tööstuse arendamisele pidid oma kapitalidega kaasa aitama ka erakapitalistid.Plaanilisi ülesandeid ei suudetud tööstuse osas täielikult täita.Nii näiteks oli suurtööstusse ja mäeasjandusse märgitud kulutuste summaks 1490 miljonit ruupiat,tegelikult aga suudeti kindlustada ainult 750 miljonit ruupiat.[3] Tööstuste ehitamine venis,sageli oli takistuseks see,et vajalike sisseseadete saamine USA-st ja Inglismaalt venis.Siiski ehitati I viisaastaku jooksul mitu uut riiklikku ettevõtet ja laiendati tunduvalt juba olemasolevat tööstust.Riiklike kapitalidega laiendati just rasketööstust.Nende ettevõtete seast võiks mainida raudteevagunite tehast Piramboris,laevaehitustehast Nizagapathamis,tööpinkidetehast Ambunatis,täpsusmasinatetehast Kalkutta lähedal, kahte naftatöötlemise tehast,kaablivabrikut Damodari orus,

---

1) Ванин, лк. 11

2) Дестяре, лк. 76

* 1 ширіа = 63 кор.

3) Рубинштейн М.И., Второй пятилетний план Республики Индии, Советское востоковедение, №4, 1956 лк. 29

kahte kunstväetise tehast Sindris.[1] Kergetööstuse laiendamine toimus peamiselt erakapitali arvel.

Kuid eelpool nimetatud tehased ei suutnud muuta India tööstuse struktuuri tervikuna.1953-54 a.avaldatud ametlik aruanne räägib,et "uus tööstuslik struktuur joonistub välja aeglaselt".[2] Industrialiseerimine kohtas teel mitmesuguseid raskusi.Peamiseks teguriks oli india rahva vaesusest tingitud siseturu kitsus ja nõrkus.Agraarküsimuse lahendamatus koos nõrgalt arenenud tööstusega sünnitab kroonilise tööpuuduse.Praegusel ajal loetakse Indias 15 miljonit täielikku või osaliselt töötut.Selline suur töötute armee vähendab veelgi siseturu mahtu.Eriti avaldab turu viletsus mõju tarbeesemeid tootvale kergetööstusele ning kergrtööstust masinatega varustavale rasketööstusele.Sellest tingituna töötab terve hulk ettevõtteid pidevas alakoormatuse tingimustes.Nagu nähtub 1953-54 a. ametlikust aruandest,oli tootmisaparaat reas tööstusharudes koormatud ainult poole võimsuse ulatuses. Nendeks tööstusharudeks olid:tekstiiltööstusele seadmeid tootev tööstus,akumulaatorite,superfosfaadi,seebi,värvide,raadiote,autode jne. tootmine.

On ka teise iseloomuga takistusi.Nimelt püüavad välismaised kapitalistid kõigiti takistada India tööstuse iseseisvat arengut,just tootmisvahendite tootmist.Karakteerse näite eelpool mainitu kohta võib tuua autotööstusest.USA kompaniid Ford ja General Motors asutasid Indias oma autote-

---

1) Дегтярь, ст. 77

2) Basuse, ст. 12

haste filiaalid,mis tootsid kohapeal autokere ja väikesel hulgal lihtsaid detaile.Mootorid /suuremad detailid toodi sisse USA-st.1952 a. tegi India valitsus neile kompaniidele ettepaneku toota enamus detaile kohapeal.Mõlemad ettevõtjad aga vastasid sellele ettepanekule eitavalt,sulgesid oma tehased Indias ja vedasid sisustuse välja.[1] Kokkuleppeid nõustuvad välismaa kapitalistid sõlmima ainult erandjuhtudel,siis kui see võimaldab neil haarata võtmepositsioone majanduses.

Hoolimata teele kerkinud raskustest on India tööstus siiski näidanud tõusu tendentsi.Tööstustoodangu füüsiline maht suurenes 1955-ks aastaks võrreldes 1951 aastaga 22%.[2] Vaadeldes mõnede tähtsamate tööstusharude toodangu kasvu,näeme järgmist pilti:[3]

	mõõduühik	aastad 1951	1952	1953	1954	1955
Elektrienergia	milj.kwt	5856	6192	6701	7500	8496
Süsi	milj.ton.	34,3	36,2	35,8	36,8	38,2
Malm	tuh.ton.	1709	1685	1655	1792	1754
Teras	tuh.ton.	1500	1578	1557	1684	1707
Tsement	tuh.ton.	3076	3538	3780	4398	4416

India tööstustoodangu indeksi tõusu iseloomustab järgmine tabel.[4] 1951 a. indeks 100.

tööstusharud	aastad 1952	1953	1954	1955
Üldine indeks	103,6	105,6	112,9	122,1

(järg pöördel)

---

1) Рубинштейн М., Об экономическом развитии современной Индии, Вопросы экономики, №10, 1955, lk. 141

2) Проект второго пятилетнего плана Индии, Плановое хозяйство, № 6, 1956, lk. 88

3) Смит, lk. 367-368

	1952	1953	1954	1955
Sealhulgas:				
Söetootmine	105,6	104,5	107,2	111,4
Mustmetallurgia	102,2	95,7	113,2	113,3
Keemiatööstus	117,9	130,0	141,1	159,0
Elektrienergeetika	104,8	113,1	127,2	131,5
Tsemenditööstus	110,7	118,3	137,6	140,4
Puuvillatööstus	102,3	109,1	110,9	111,3
Džuuditööstus	107,6	108,1	107,3	118,9
Suhkrutööstus	134,0	115,8	97,4	143,0

Nõukogude Liit on jälginud pideva huviga India Liidu edusamme tööstuse arendamisel ning püüdnud seda kõigi vahenditega soodustada.Nii sõlmiti 1953 a.detsembris Indiaga 5 aastane kaubaleping,selle alusel sai India Liit talle väga vajalikke tööpinke ja masinaid.[1] Nõukogude Liit ostis Indialt nahku ja nahktooteid,lakki jm.Üheaegselt kaubalepingu sõlmimisega vahetati mõlema riigi vahel ka märgukirju NSVLiidu tehnilisest abist Indiale.1955 a.veebruaris sõlmitud kokkulepe põhjal ehitatakse Indias NSVLiidu abiga lmiljonilistonni võimsusega metallurgiatehas.Selle tehase lõplik valmimine langeb küll juba II viisaastakusse.Ehituse projektid,sisustus valmistatakse Nõukogude Liidus,samuti teostavad nõukogude spetsialistid tehnilist juhtimist ehitustöödel,seadmete monteerimisel ning hindudest personali väljaõpetamisel.Ehitusel kasutatakse otstarbekalt kohalikke materjale,spetsialiste ja

---

1) Сванидзе В., Советско - индийское экономическое сотрудничество, Новое время, №22 1955, lk. 12

tööjõudu.Lisaks juba eelpool mainitud tingimustele,saab India NSVLiidult pikaajalist laenu temale soodsatel tingimustel.See tehas,mis ehitatakse NSVLiidu tõhusal kaasabil kuulub aga täielikult Indiale,Nõukogude Liidul ei ole tema suhtes mingeid õigusi.Oma maa industrialiseerimisel saadud rikkalikke kogemusi ei hoia NSVL "vaka all",vaid jagab neid lahkelt oma sõpradega,sealhulgas ka Indiaga.NSVLiit võttis osa rahvusvahelisest tööstusnäitusest Delhis 1955 a. sügisel.Bombays,mis muide on Indias üks suuremaid tööstuskeskusi,avati nõukogude tööstussisseseadete demonstreerimise saal.

Hoolimata mõningatest saavutustest I viisaastaku vältel on põhiline töö tööstuse arendamisel siiski veel ees.Ilma rasketööstuseta ei saa arendada maa majandust, seda mõistavad India valitsuse juhid.Nii loodi 1955 a.mais mustametallurgia ministeerium,mis pidi tegelema selle tööstusharu ette kerkivate probleemidega.Oma esinemises 16.oktoobril(ja ka varem) 1955 a. rääkis J.Nehru:"Peamine,on toota suuri masinaid,kuni me ei suuda seda teha,ei või me nimetada ennast sõltumatuteks,kuigi poliitilises suhtes me oleme sõltumatud."[1)]

Tööstuse arendamise vajalikkusele juhtisid india rahva tähelepanu ka seltsimehed N.A.Bulganin ja N.S.Hruštšov,kui nad 1955 a. külastasid Indiat.Oma kõnes 21.novembril Delhi provintsi skautide kokkutulekul sm.

---

1) Колыхалова Г, Новый экономический план Индии, Новое время, 1956, № 15, ст. 13

Hruštšov ütles:"Tööstuse ja põllumajanduse arendamise hingeks on masinaehitus.Muidugi,ilus on vaadata elevanti,kui ta töötab,ma olen seda kinos näinud.Kuid traktor,auto,vedur on tugevamad ning nad on inimesele ka kuulekamad.Selles me veendusime oma kogemuste põhjal,elevante meil ei ole,kuid me töötasime varem härgade ja hobustega,aga kui me nad vahetasime masinate vastu,läks asi hoopis paremaks...Seepärast on hädavajalik luua tugev vundament tugeva tööstuse näol ja tugineda sellele."[1)]

Edasine töö industrialiseerimise alal pidi toimuma II viisaasta plaani raamides.II viisaastak algas 1.aprillist 1956 a. ja kestab 31.märtsini 1961 a.[2)] II viisaastaku põhiülesanneteks on: 1)suurendada rahvatulu umbes 25 % võrra,seega tõsta ka rahva elatustaset 2) tööstuse,eriti rasketööstuse kiire arendamine 3) tööpuuduse kaotamine 4)riikliku sektori osatähtsuse tõstmine.II viieaasta plaani projekti arutamine toimus laiades ringkondades.Oma arvamuse nende küsimuste kohta avaldas ka India Kommunistliku partei Keskkomitee,kes oma otsuses märkis,et see projekt omab mitmeidki positiivseid külgi.Nendeks momentideks on: püüe arendada tõsiselt rasketööstuse harusid,riikliku sektori osatähtsuse suurendamine majanduses,olemasolevate ettevõtete tootmisvõimsuse kasutamise parandamine,väike- ja käsitööstuse edasine arendamine.[3)] Sealjuures märgiti seda,et plaanis näidatud soovitus,panna rahvale uus maksukoorem,ebajärjekindlus välis-

---

1) Булганин Н и Хрущев Н, Речи во время визита в Индию, Бирму и Афганистан, Москва, 1955, lk.17

2) Колпаскалова, lk. 12

3) Алексеев М, Современная Индия, Партийная жизнь, № 18, 1955 lk. 44

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

maise kapitali natsionaliseerimisel ja mõisnike maavalduse likvideerimisel,on puudused,mis takistavad plaaniliste ülesannete täitmist.

II viisaasta plaani täitmise tulemusena peab muutuma India majanduslik struktuur ja vastavalt sellele suurenema tööstuse osatähtsus rahvatulus.Rasketööstuse arengu tempo peab olema tunduvalt kiirem,kui teistel majandusharudel.Samaaegselt riiklike kapitalimahutustega nähakse ette ka erasektori arendamine,kuid peamiselt kergetööstuse osas.Valitsus näeb ette ka erasektori kindlustamise püsiva turuga, antakse eraettevõtetele krediiti ja toorainet.Erakapitali mahutused on planeeritud 24 miljardi ruupia suuruses.[1)]

Võrreldes I viisaastakuga toimub kapitalide jagunemine riiklikus sektoris järgmiselt:[2)]

	IIviisaastak miljard.ruup.	%%	I viisaastak miljard.r.	%%
Tööstus	8,910	18,6	1,781	7,9
Irrigatsioon ja elektrijaamad	8,980	18,7	6,168	27,5
Transport ja side	13,840	28,8	5,359	23,8
Põllumajandus	5,650	11,8	3,737	16,6
Sotsiaalsed teenused	9,460	19,7	4,894	21,8
Muud kulutused	1,160	2,4	0,550	2,4
	48,00	100	22,484	100

1) Проект второго..., ст. 88

2) Дегтярь, ст. 80

Nagu nähtub tabelist,kasvas kõige rohkem just tööstuse erikaal.Nendest 8,910 miljardist ruupiast,mis paigutati tööstusse,7 miljardit oli ette nähtud rasketööstuse arendamiseks.Seega ületasid II viisaastaku rasketööstuse kapitalimahutused I viisaastaku tegelikud mahutused(750 milj.r.) 9 korda.[1)]

Vahekord riiklike ja erakapitali mahutuste vahel muutub II viisaastakul võrreldes I viisaastaplaaniga riikliku sektori kasuks.Arvulises väljenduses vastavalt 62:38 II viisaastakul 60:40 I viisaastkul.Puudutades küsimust riikliku- ja eraomandi vahekorrast,märkis J.Nehru oma esinemises 1956 a. jaanuaris järgmist:"...Minu arvates kõik tõesti tähtsad tööstusharud,kõik põhimised tööstusharud,peavad täielikult kuuluma riigile...Kesk-,samuti väiketööstus saab,ma loodan,olema kooperatiivide valduses...Ma ei usu natsionaliseerimisse,kui sellisesse,sest kui te natsionaliseerite,peate te maksma kompensatsiooni.Ma lihtsalt ei näe, miks me peame pillama oma resursse kompensatsioonidele,kui ainult miski meid ei sega ja meil ei tule muuta teda.Ma ei pea silmas selliseid majandusharusid,nagu pangandus ja kindlustus,kuna nad omavad põhilist tähtsust ja võib-olla meil tuleb võtta nad oma juhtimise alla.Mis aga puutub ettevõtetesse,siis ma looksin uue ettevõtte,et võistelda erakapitalistiga.Kui mõni eraettevõtja ütleb mulle: "te tungite minu valdusse" või "ma kannatan selle läbi",siis ma vastan:"mis

---

1) Рубинштейн, lk. 29

siis,ma kahetsen."Lõpude lõpuks,kui riik loob mingi ettevõtte ja kui keegi kannatab sealjuures,siis riigi huvid omavad palju suuremat tähtsust kui eravaldaja huvid ja sellepärast me otsustasimegi toetada neid aluseid.Mingi tööstusharu ei ole ettevõtjale pühitsetud piirkonnaks,kuid kindlad tööstusharud peavad olema riigi pühitsetud piirkonnaks."[1] Lähtudes sellest põhimõttest ka edaspidises poliitikas on praegusel etapil natsionaliseeritud,seega kuuluvad ainult riigi kompedentsi - relvastuse tootmine,aatomienergia tootmine,raudteede ekspluateerimine.Kuid ka iga uus ettevõte söetööstuses, mustmetallurgias,lennukite- ja laevaehitustööstuses,naftatööstuses ja tootmisvahendeid tootvas tööstuses ehitatakse esmajärjekorras just riigi poolt.Nendes harudes tegutsevatele eraettevõtjatele anti garantii nende õiguste säilitamiseks 10 aasta jooksul alates 1948 aastast.[2]

II viisaastaku raamides tuleb valitsusel tegeleda ka töötajate elu- ja palgatingimuste parandamise,töökaitse ning tööalase seadusandluse küsimustega.

Peale India jägamist kerkis kohe päevakorrale küsimus töötingimuste parandamisest,tööpäeva pikkuse reguleerimisest.1948 a. anti välja seadus,mis nägi ette minimaalsete ohutustehnika reeglite rakendamise,et vältida õnnetusjuhtumeid tööstuses.[3] Vastutus õnnetusjuhtumite korral pandi nüüd ettevõtte faktilisele peremehele.Õnnetusjuhtumite

---

1) Дегтярь, ла. 81

2) Спейт, ла. 324

3) Вадия, ла. 429

arv India tööstuses oli võrdlemisi suur,kuna isegi tunduvalt vähendatud ametlike andmete järgi oli 1948 a. India tööstuses registreeritud üle 66.000 õnnetusjuhtumi 1939 a. 39.000 ja 1925 a. 11.000 vastu.[1] Õnnetusjuhtumite tekkele aitasid kahtlemata kaasa kohutavad töötingimused vabrikutes - väljakannatamatu kuumus(mis tekstiiltööstustes kutsub esile minestamist, kuid metallitöötlemisel eriti kuumades tsehhides koguni surmajuhte),ruumipuudus,joogivee ja ventilatsiooni puudumine,samuti tööpäeva pikkus,mis ulatus sageli 12-15 tunnini.

Juba 1948 a.võeti vastu seadus tööpäeva pikkuse reguleerimise kohta.Seadus jõustus 1.aprillil 1949 a.[2] Selle seadusega kehtestati töönädala maksimaalseks kestvuseks 48 tundi,tööpäeva maksimaalseks piiriks 9 tundi.Sealjuures märgiti,et tööpäeva alguse ja lõpu vahe(koos lõunavaheajaga) ei tohi ületada 10,5 tundi.Laste ja alaealiste tööpäeva pikkus ei tohi olla üle 5 tunni.Džuudivabrikute suhtes propageeritakse üleminekut 4-5 päevasele töönädalale.1952 aastal võeti vastu seadus mäetööstuse tööliste olukorra kohta.[3] Ka siin deklareeritakse töönädala 48 tunnilist pikkust,nähakse ette tervishoiu ja ohutustehnika tingimuste parandamist.Seadus nõuab vastava sanitaarpersonali komplekteerimist,kes kontrolliks ühiskondlikuks kasutamiseks vajalike ruumide korrashoidu,osutaks esimest abi õnnetusjuhtumite korral jne.

Tänapäeva seadlusandlus keelab täielikult las-

---

1)

2) Bagua , lk. 431

3) samas , lk. 429

te töö kasutamist mäetööstuses,ka naiste maaalune töö on keelatud.Lapsi on lubatud võtta tööle alles 14 aasta vanuselt.Naiste ja laste töö on keelatud alates kella 19.00-st kuni kella 6.00-ni hommikul.Seadused näevad ette puhkepäeva ja puhkuse kindlustamise töölistele.Iga 12 kuu järele kindlustatakse töölisele tasuline puhkus.Puhkusenorm täiskasvanutele on 1 päev 20 töötatud päeva eest,kuid mitte vähem kui 10 päeva,lastele aga 1 päev 15 päeva eest,kuid mitte alla 14 päeva.Töölt lahkumise või vallandamise korral tuleb töölisele maksta kompensatsiooni saamata jäänud puhkepäevade eest[1] Kuid otsustades india ajakirjanduse arvukate teadete järgi, täidavad eraettevõtjad neid otsusi halvasti.[2] Tööpäeva kestvus ületab lubatud aja,laialdaselt kasutatakse laste tööd. Niisiis seisab sellel alal valitsuse ees veel suur töö.

Kuna industrialiseerimine Indias on oma arengu algstaadiumis,siis ei olnud kuni viimase ajani (vähemalt kuni 1955 a. - E.P.) India Liidus ühtset sotsiaalkindlustussüsteemi töötajate kindlustamiseks haiguse ja vanaduse korral.Mõningate kindlustusalaste küsimuste reguleerimiseks on antud välja üksikuid seadusi.Nii näiteks 1948 a. seadus palgatööliste riiklikust kindlustamisest.Kuid kõik seaduste projektid peavad silmas ainult tööstusliku proletariaadi olukorra parandamist,kuid see moodustab ainult tühise osa suurest töötajate massist.Külaelanikkond langeb riiklikust kindlustussüsteemist välja.

---

1) Вадия, ст. 474

2) Алексеев, ст. 44

Kiiret lahendamist vajab korteriprobleem,mis on väga terav küsimus.1947 a. Indiat külastanud nõukogude noorsoodelegatsioon märkis,et inimesed elavad seal kohutavates korteritingimustes.Ühte voodit kasutab vahetuste kaupa mitu inimest. Viletsad hütid,mida ei või mingil juhul majaks nimetada,majutavad 60 miljonit inimest,mis on 20 miljoni võrra suurem,kui kogu Inglismaa elanikkond kokku.[1] Ka selles osas on püütud samme astuda olukorra parandamiseks.Elamuehitus,seda just vabrikutööliste jaoks,omandab valitsuse silmis üha suuremat tähelpanu.1948 a. aprillis valitsus oma otsuses nägi ette ehitada tööliste jaoks üks miljon maja,kusjuures need majad pidid valmima 10 aasta jooksul.1949 a. aprillis töötas valitsus välja uue plaani elamuehituse küsimustes,kus lubati 2/3 vajaminevatest kapitalidest kindlustada keskvalitsuse poolt laenu vormis,1/3 kapitalist pidid andma provintside valitsused või vastavad ettevõtted.[2] Riik annab laenu ilma protsentideta ja laenu kustutamine toimub 25 aasta vältel. Kahjuks ei õnnestunud seda plaani aga täielikult teostada finantsiliste raskuste tõttu.Osaliselt andis plaan siiski tulemusi.Näiteks Bombays ja Bombay provintsis ehitati kohaliku valitsuse poolt töötajatele 5351 korterit.[3] Ka teistes osariikides teostati mõningaid ehitusi,kuid palju väiksemas ulatuses.

Peale Teist maailmasõda tõusid hinnad tar-

---

1) Чечеткина о, индия без чудес, Москва, 1948 lk. 70

2) Вадия, lk. 441

3) samas, lk. 442

beesemetele. Tõusis küll ka vabrikutööliste palk, kuid lõpptulemusena 1948/49 a. reaalpalk oli siiski 7 % madalam, kui enne sõda.[1] Sellest tingituna on töölistel toitlustamisega raskusi ning nad kannatavad pideva alatoitluse all. Huvitav on märkida, et 1939 a. andmetel oli Indias mehe keskmine kaal 47,3 kg. Euroopas aga vastavalt 70 kg.[2] Ka töötootlikuse vähenemine India tööstuses on kahtlemata osaliselt seotud halva toitlustamisega. Kui 1938/39 a. oli keskmine kalorite tarvitus 1968, siis 1949/50 oli see ainult 1702.[3] Kurnatus ja haigused on üheks oluliseks põhjuseks, miks tööstus põrkub kokku vajaliku tööjõu puudumisega sellisel tihedasti asustatud maal nagu seda on India. Viletsast toitumisest on tingitud sellised haigused nagu rahiit, tuberkuloos, vitamiinide puudusest tuleneb täielik nägemisvõime kaotamine jne. Kuna India rahvastiku põhitoiduks on riis, kus puudub vitamiin "D'", siis sellest tingituna on laialdaselt levinud beri-beri haigus, ning seda just vaesema elanikkonna hulgas. Osaliselt on vitamiinide puudus seotud ka riisi ebaõige toiduks valmistamisega, mis tingib vitamiinide hävimise. Vitamiinide puuduse probleemi on võimalik lahendada oakultuuride müügihindade alandamisega, mis muudaks need vitamiinirikkad kultuurid ka vaesematele kihtidele kättesaadavaks.

Palgatingimuste reguleerimiseks anti 1948 a. välja seadus minimaaltasust. See seadus laiendati

---

1) Вадия, lk. 459

2) Гуру, lk. 340

3) Вадия, lk. 463

kõigile India provintsidele,välja arvatud Jammu ja Kašmir. Seadus jagas töötajad gruppidesse.Selle seaduse järgi kohustati ettevõtjaid maksma igale nimekirja kuuluvale töölisele töötasu vähemalt vastavale miinimumile,mis oli seadusega määratud üksikutele kategooriatele.Palgamäära miinimum tuleb kindlaks määrata kas kesk- või provintsivalitsuse poolt,kuid mitte hiljem kui 5 aasta jooksul.

India tingimustes on arvukalt levinud väike- ja käsitööstus.Milline on nende vahe?Käsitööstuseks loetakse tööstust,mis tervenisti või suures enamuses baseerub perekonnaliikmete tööl,kellede jaoks see on kas alatine või ajutine tegevus.Väiketööstuseks peetakse tööstust,mis kasutab peamiselt palgatöölisi.Kindlustab väiketööstus töölisi terve aasta vältel ning paikneb peamiselt linnades ja eeslinnades.Käsitööstus seevastu on seotud põllumajandusega ja kogu aasta vältel kindlustab tööga ainult külaelanike.Käsitööstus jaguneb nelja gruppi: 1)talupoegade käsitöö, mis on maaharijatele kõrvaltegevuseks.Selle arvel kaetakse põhiliselt isikliku majapidamise vajadused ja väga harva osa toodangust müüakse turul.Talupojad on seotud põllutöödega umbes 8 kuu vältel aastas.Ülejäänud 4 kuud nad pühendavad käsitööle,kusjuures põhitegevuseks on lõnga ketramine ja kudumine.

2) käsitööstusharud,mis põhinevad grupi spetsialiseerunud tööliste tööl nagu - puusepad,sepad,pottsepad.Nende käsitööharude toodang rahuldab põhiliselt küla vajadusi.

Need käsitöölised ei ole otseselt seotud maaharimisega ja tasu oma töö eest nad saavad tavaliselt viljas.

3) küla käsitööstus,mis põhineb spetsiaalsete oskus-käsitööliste tööl ja tema eesmärgiks on toodete sellise kvaliteedi saavutamine,et neid oleks võimalik turustada laiemale ostjaskonnale.Väga paljud külad ongi saanud tuntuks neile omaste kõrgeväärtuslike toodete poolest - siiditooted,metallist kunstesemed,vaibad,laialt tuntud Kašmiri sallid jne.

4) linnades säilunud käsitöö,mida iseloomustab eriti kõrge meisterlikkus.Toodetakse mitmesuguseid ehteid,kuldniite, vaipu,salle jms.Linnakäsitööliste majanduslik olukord halveneb pidevalt.Kerkivad üles rskused toorainega varustamisel, sageli osutub nende töötasu ebaküllaldaseks.Laenu tooraine ostmiseks ei võimalda neile pangad,vähe abi osutavad ka kooperatiivühingud.India valitsus otsustas suunata pearõhu osa käsitööharude arendamisele.Nendeks aladeks valiti:sportkaupade tootmine,pottsepa-tooted,mänguasjad.Kaupade ostmisel keskvalitsuse jaoks seatakse väike- ja käsitööstused eelistatud olukorda.Valitsus peab vajalikuks suurendada nende kaupade eksporti,ergutada provintside valitsusi kooperatiivsete ühingute loomisele.Väike- ja käsitööstused on väga vajalikud tööpuuduse vältimiseks,nad omavad ka küllaltki suuri arengupersPektiive.

\+ \+

\+

Seoses India ühinemisega Kolombo plaaniga[1],võttis India parlamendi rahvakoda vastu uue resolutsiooni valitsuse poliitikast tööstuses.Resolutsioon märgib,et on vaja kiirendada majanduse arengut ja eriti industrialiseerimist.Vastavalt sellele resolutsioonile jagatakse India tööstus kolme kategooriasse.[2] I kategooriasse kuulub 17 haru,nende hulgas: sõjatööstus,aatomienergia tootmine,söetööstus,mustmetallurgia,lennukitööstus,laevaehitustööstus,elektri- ja raadioaparaatide,mieraalõlide,naftaproduktide tootmine,raske masinaehitus,mineraalsete toorainete tootmise ja ümbertöötamise tähtsamad harud,elektrienergia tootmine ja jaotamine ning lennu- ja raudteetransport.Need tööstusharud kuuluvad eranditult riigi valdusse.II kategooriasse kuuluvad alumiiniumi ja värviliste metallide tootmine,kergete tööpinkide tootmine,ravimite tootmine,mere- ja autotransport jt. Selles kategoorias on kõrvuti riiklike ettevõtetega arenguvõimalus ka erakapitalil. IIIkategooria moodustavad kergetööstusettevõtted,mis enamuses tegutsevad erakapitali sfääris.

---

1)Kolombo plaan võeti vastu 1950 a.Tseiloni pealinnas Kolombos.See plaan nägi ette Lõuna- ja Kagu-Aasia maade koostöö ja majanduse arendamise.Algul võttis K.plaanist osa 7 maad,hiljem liitus veel 10 riiki.Plaan ei näe ette ühtset majanduse arendamist,vaid iga maa määrab iseseisvalt oma majandusliku programmi ja finantseerib seda põhiliselt oma resurssidega.Välismaine abi ulatub ainult 15-le %.

2) Cneum, lk. 324

Järgnevalt tooksin II viisaastaku põhilised näitajad tööstuse osas 1955/56-1960/61 a.[1]

	Mõõtühik	Toodang I 5 a.pl.	Planeerit. II 5 a.	Kasv %
Elektrienergia võims.	milj.kw.	3,4	6,9	203
Elektrienergia tood.	miljard. kwt.	11,0	22,0	200
Süsi	milj.ton.	38,0	60,0	158
Rauamaak	milj.ton.	4,3	12,5	291
Valtsmetall	milj.ton.	1,3	4,3	331
Alumiinium	milj.ton.	7,5	25,0	333
Metalli tööpingid	milj.ruup.	7,5	30,0	400
Masinasisustus:				
1.Tsemendi tööstusele	milj.ruup.	5,6	20,0	357
2.Suhkrutööstusele	milj.ruup.	2,8	25,0	879
3.Tekstiiltööstusele	milj.ruup.	41,2	195,0	473
Autod	tuhand.tk.	25	57	228
Vedurid	tk.	175	400	229
Traktorid	tk.	-	3000	-
Tsement	milj.ton.	4,3	13	302
Elektrimootorid	tuh.	240	600	250
Puuvillakangad	milj.m.	6,260	7,770	124
Paber ja kartong	tuh.ton.	200	350	175
Jalgrattad	tuh,tk.	550	1000	182

Nagu nähtub esitatud tabelist on juurdekasv eriti suur just tööpinkide tootmise osas,mis lubab järelda-

1) Cnuum, lk. 369

da,et India valitsus püüab kõigi jõududega arendada omamaist rasketööstust.Rõõmustava faktina näeme tabelist,et on mõeldud ka põllumajanduse arendamisele,kuna esmakordselt nähakse ette traktorite tootmist.Elektrienergia kasutamise osas tahetakse viisaastaku vältel lülitada elektrivõrku kõik linnad elanike arvuga üle 10.000 ning 85 % asustatud punktidest elanike arvuga 5000-10.000 inimest.[1] Seega peab elektrienergiaga varustatud asulate arv kasvama 5300-lt 1956 a. kuni 13.900-ni 1961 a.

Nagu juba varem märgitud,oli II viisaasta plaani raamides vaja lahendada ka tööpuuduse küsimus.Kuid nagu märkisid plaani koostajad,ei suudeta 5 aasta jooksul tööpuudust täiesti kaotada,vaid selleks tuleb arvestada vähemalt 10 aastaga.Siiski tahetakse selles osas midagi korda saata ning plaani kohaselt peab töötajate üldarv ulatuma I viisaastaku lõpuks 11 miljoni inimeseni.[2] Tööstustööliste arvu tahetakse suurendada 1.700.000 inimesele (kasv 42 %).[3]

Kust loodetakse siis saada finantse plaani edukaks realiseerimiseks?Kõigepealt nähakse projektis ette rida vahendeid sisemiste allikate otsingul.Nagu märkis India rahandusminister Dešmukha ajakirjanduses,saadakse täiendavad vahendid plaani finantseerimiseks suurtele sissetulekutele panavate maksude teel.On plaanis maksustada ka ülikasumid ja seada sisse maks varanduselt.Valitsuse kassasse loodetakse saada summasid ka sisemistest laenudest,hoiukassadest ning

---

1) Проект второго..., ск. 88

2) Колыжалова, ск. 12

3) Дегтярь, ск. 83

raudteede ekspluateerimisest saadavatest kasumitest.Nagu märgivad progressivsed ringkonnad,oleks need võimalused veelgi suuremad,kui valitsus teostaks mõned otsustavad sammud.Nimelt tuleks nende ringkondade arvates piirata kasumite väljavedu piiri taha,määrata kindlaks kasumite maksimaalne määr ja võtta kasumi ülejääk ära sundusliku laenu vormis.Samuti tuleks lõpetada pensioni maksmine endistele vürstidele ning peatada mõneks aastaks kompensatsioonide väljamaksmine suurmõisnikele.

Kuid isegi need täiendavad vahendid ei võimaldaks Indial hakkama saada oma jõududega.Sellepärast on plaani projektis ette nähtud välismaise abi kasutamine.Välismaine abi peaks aga olema selline,mis ei nõua endale mingeid erilisi privileege.Sellepärast on peamiselt abi saamine ette nähtud NSVLiidult ja Aasia maadelt.Välismaist abi ongi juba saadud.Indias ehitatakse praegu kolme metallurgiatehast,kõik need on projekteeritud võimsusega 1 miljon tonni terast aastas.NSVLiidu abiga ehitatakse tehast Bhilais,teised kaks tehast Rurkelas ja Duagapuris ehitatakse Kruppi tehaste ja ühe inglise firma abiga.

Peale otsese finantsilise abi kasutatakse ära ka teiste maade,eeskätt NSV Liidu rikkalikke kogemusi industrialiseerimisel,uute maapõuevarade otsingul jne.

II viisaastaku eduka täitmise tulemusena on ett nähtud ka rahvusliku tulu suurenemine 1961-ks aastaks 25 % võrra võrreldes 1956 aastaga.Arvuliselt väljenduks see järgmiselt - 1956 a. oli rahvatulu 108 miljardit ruupiat,

1961 a. peab ta kasvama 134,8 milardi ruupiani.Rahvatulu kasv ühe elaniku kohta moodustab 18 %.[1]

India valitsuse juhid ja rahvas on täis optimismi ja lootust tulevikku.Valitsuse juhtivad tegelased arvavad,et III viisaastaku alguseks suudab India end suurel määral kindlustada juba omamaiste masinate ja sisustusega edaspidiseks industrialiseerimiseks.Samal ajal aga märgitakse,et industrialiseerimine India Liidus ei tohi omada agressiivset,imperialistlikku iseloomu,vaid peab olema tervemat tüüpi.Tööstuse arendamise eesmärgiks peab olema kindlustada inimestele normaalne elu,rohkem vaba aega ja võimalusi loovaks mõtlemiseks.Mitte mingil juhul ei tohi pimesi jäljendada industrialisserimisel lääne eeskujusid.Tööstuse arendamine peab ikndlustama India Liidu iseseisvust ja majanduslikku sõltumatust.Töö selles suunas käib täie hooga,on saavutatud ka küllaltki häid tulemusi.Tähtsamate tööstusharude toodang,just rasketööstuse osas,on näidanud pidevat kasvu. See lubab loota,et tööstuse ette seatud eesmärgid ka saavutatakse.

India omab rikkalikke maapõue varasid.India rahvas on väga suure talendiga tööd armastav rahvas,kes omab haruldast annet loovaks tööks.Kõik need asjaolud on kindlaks tagatiseks,et India oma edasises arengus on võimeline saavutama tööstuse kõrge arengutaseme.Tööstuse arendamine sõltub suurel määral toorainest,väga paljud tööstusharud saavad seda põllumajanduselt.Sellepärast tuleks nüüd järgnevalt peatuda põllumajanduse probleemidel.

---

1) Konsuxaneba, ek. 12

India põllumajanduse arengu küsimusi peale 1947 aastat.

Juba iidsetest aegadest peale on India olnud maaks, kus esikoht rahvamajanduses kuulub põllumajandusele ning enamus rahvastikust tegeleb maaharimisega. Side maaga säilub ka linnades elavatel kaupmeestel ja vabrikutöölistel. Maaga ei seo hindut miite ainult majanduslikud sidemed, vaid ka traditsioonid.[1] Vedade aegadest on säilinud meieni "Hümn maale", kus ülistatakse maad:" Aroom, o Maa, mida Sa kiirgad, see, millest lõhnavad inimesed, mehed ja naised, see, mis annab neile jõu ja võluvuse, see, mis asub hobustes ja elevantides, see, mis loob noore neiu kauniduse, - o Maa, immuta meid temaga läbi ja keegi ei soovi meile kurja!"[2]

India on jäänud agraarmaaks ka tänapäeval. Põllundusega seotud elanike arv on näidanud pidevat kasvu. Seda tõestab järgmine tabel:[3]

Aastad	%%
1891	61,1
1901	66,5
1911	72,2
1921	73,0

---

1) Typy, lk. 332

2) samas

3) Damm, lk. 208

1951 a. Indias toimunud rahvaloenduse järgi elas India Liidus 356,7 miljonit inimest,nendest 300 miljonit,seega umbes 86 % asus maal ning suures enamuses olid sõltuvad põllumajandusest.[1]

Kuna enamik rahvastikust on seotud põllumajandusega,kerkis peale India jagamist India Liidu valitsuse ette väga terava probleemina agraarküsimuse korraldamine. Probleem oli väga terav ja pakiline,kuna pärand,mis saadi inglise koloniaalvõimudelt põllumajanduse osas oli kohutav. Külas säilusid tugevad feodaalsed igandid.Enamus maadest kuulus mõisnikele,kes rentisid seda talupoegadele väga väikeste maatükkide näol.Rent maatüki kasutamise eest oli suur. Mõisnikud võtsid rentnikelt ära üle poole saagist.Bombay provintsis moodustas rendimaks 40-60 % saagist,Pandžabis kuni 80 %,reas Bihari ja Begaalia rajoonides isegi kuni 90 % saagist.[2] 1951 a. toimunud rahvaloenduse järgi moodustasid mõisnikud ainult 2 % elanikkonnast,kuid põllumaast oli nende käsutuses 70 %.[3] 70-80 % talupoegadest omas maad,mis oli nn. mittetasuv st. ei suutnud kindlustada elamiseks vajalikku miinimumi ja normaalset taastootmist.[4] Maatükkide ülemäärane killustatus ja talupoegade-rentnike vaesus takistas parema maaharimistehnika ja väetiste tarvitusele võtmist.See omakorda tingis saakide pideva vähenemise.Eriti kiire on olnud

---

1) Рубинштейн, М, Об экономическом, ск. 114

2) Алаев, Баранов и Куланда, Из истории образования Республики Индии (1947-56), Вопросы истории, 1956, № 6, ск. 33

3) Котовский Г.Г, Аграрные отношения в Индии, Советское востоковедение, № 4, 1955, ск. 70

4) samas

viljakuse langus viimase (s.o. XX saj.) sajandi vältel. Näiteks riisi keskmine saak ühelt aakrilt oli 1909-13 a. 982 naela, 1926-28 a. aga ainult 840 naela.[1] Viljakuse langus ilmnes ka teite kultuuride osas. Näiteks oli nisu saak 1936-39 a. keskmiselt 618 naela aakrilt 1948-49 a. aga ainult 573 naela. Maisi osas on samad näitajad vastavalt 659 ja 529.[2]

Laostumise olukorras oli ka karjamajandus. Kuigi Indiale kuulub esimene koht loomade arvu poolest, on ta üks viimaseid piima ja liha toodangu poolest ühele elanikule.[3] Väga vähe ja viletsad on karjamaad, samuti on karjanduse arendamisel takistuseks usulised eelarvamused.

Pärandusena koloniaalvõimult tulid kaasa ka talupoegade suured võlad liigkasuvõtjatele ja kaupmeestele. Võlgnevas oli nii suur, et praeguse ajani ulatub talupoegade võlg veel 9 miljardi ruupiani.[4]

India jagamine 1947 aastal tõstis omakorda esile uued probleemid. Nimelt läksid Pakistanile rajoonid, mis olid peamisteks džuudi ja puuvilla kasvatamise keskusteks. Tööstus, mis töötas ümber neid tooraineid, jäi aga India Liitu. Sagedaste tülide ja lahkhelide tõttu Pakistaniga tekkis raskusi tööstuse varustamisel toorainega. Tuli hakata puuvilla ja džuudi kasvatamist laiendada oma riigis.

Vana koloniaalpärandi likvideerimine, India

---

1) Спейт, ла. 254

2) Вадия, ла. 200

3) Рубинштейн, ла. 34

4) Вадия, ла. 344

põllumajanduse tõstmine kaasaja põllumajanduse tasemele, elanikkonna ja tööstuse varustamine toidu- ja toorainega sai nüüd India valitsuse peamiseks ülesandeks. Kuidas India valitsus neid ülesandeid lahendab ning millised raskused seal üles kerkivad, selle vaatlusele asungi järgnevalt. Alustaksin seda teravilja ja tooraine tootmise probleemide käsitlemisega.

Peaprobleemiks on siin India toiduainete resursside vastavusse viimine tema üha kasvava elanikkonna vajadustega.[1] Juba 1942 a. aprillis kuulutati välja võitlus loosungi all: "Suurendage toidukultuuride tootmist!". See aga ebaõnnestus. Krooniline näljahäda Indias püsis. Valitsus pidi vilja sisse vedama välisriikidest. Teravilja kultuuride sissevedu moodustas 1947/48 a. 20,7 % kogu India Liidu impordist 1948/49 a. juba 22,5 %.[2] Seega kulus hulk valuutat toiduteravilja ostmiseks, kuigi India oma vahendite õige kasutamisega võiks kindlustada riigi varustamise viljaga.

1949/50 a. maafond India Liidus jagunes:[3]

Maafondi jagunemine	Milj. aakrites	%
Metsade all olev maa	93	15
Külvipind	266[1]	43,5
Kesa all olev maa	58	9
Harimiseks kõlbulik tühi maa	98	16,5
Harimiseks sobimatu maa	96	16
	615[2]	100

1) 36 milj. aakrit on niisutatavad maad
2) lisatud 3,5 milj. aakrit, mille kohta täpsemad andm. puud.

---

1) Bagchi, lk. 172
2) Menon, lk. 231
3) Bagchi, lk. 174

Kogu India territoorium on 811 miljonit aakrit,andmed on ainult 615 miljoni aakri kohta,ülejäänud 196 miljonit aakrit on mägede,kõrbede ja läbipääsmatute metsade all.[1] Nagu nähtub eelnevast tabelist,haaravad metsad enda alla 15 % kogu India Liidu maaalast.India juhtivates organites on jõutud järeldusele,et tuleb tihendada sidet metsamajanduse ja põllunduse vahel.Tuleb võidelda metsade hävitamise vastu.Osa harimiseks kõlbmatuid maid tuleb rakendada metsade alla,istutada sinna mitmekesiseid puude liike,arvastades sealjuures ka tööstuse vajadusi.

12.mail 1952 a. võeti vastu otsus valitsuse poliitikast metsamajanduses.[2] Otsustati,et India Liidus peab pidevalt hoidma metsade all 1/3 maa pindalast,kaitseks maapinna erosiooni vastu,mis terves reas piirkondades on väga intensiivne.Metsamajanduse arendamise ja juhtimisega tegeleb India Metsainstituut,mis asutati 1876 a. metsakooli näol ning mis XX sajandi 20-tel aastatel muutus teaduslikuks uurimisinstituudiks.[3]

Kõige suurem protsent maa pindalast on külvipinna all."Põllud on India suurim rikkus,sageli jagatud imeväikesteks osadeks,kahjustatud erosiooni poolt,kasutatakse neid ilma puhkuseta ja väetiseta ja ikkagi just põhiliselt need põllud toidavad 450 miljqnit elanikku",kirjutab oma raamatus Spate.[4] Talupoegade kääbusmajapidamised on um-

---

1) Вадия, лк. 174

2) samas, лк. 176

3) Дунин М, По Афганистану, Пакистану и Индии, Москва, 1954, лк. 182

4) Спейт, лк. 251

bes 0,25-1 ha suurused.Nende suurus kõigub olenevalt rahvastiku tihedusest üksikutes provintsides.

Külvipinna struktuur India Liidus on järgmine: 82 % külvipinnast on toidukultuuride all ja 18 % mittetoidukultuuride all.[1] See on seletatav sellega,et enamus džuudi ja puuvilla alasid läks Pakistanile.Teravilja kultuuride all on 60 miljonit hektarit maad,see jaguneb üksikute kultuuride vahel järgmiselt: 24 milj. ha riisi all,umbes samapalju on ka hirssi.Nisu all on 8 milj. ha,maisi all 3,2 milj.ha.[2]Kõige tähtsamaks toidukultuuriks ongi riis.Kasvatatakse teda peamiselt Lääne-Bengaalias,Bihari,Bombay,Orissa,Madrasi provintsides.Enamuse riisi toodangust tarvitab iga riik ise ära. Suurem osa sisseveetavast riisist tuleb Birmast.Riisi saak on madal,16 ts. hektarilt,see on tunduvalt madalam maailma keskmisest saagist.1936-39 a. oli külvipind riisi all 58.665 tuhat aakrit,toodang 21.199.000 tonni,samad näitajad olid 1951-52 a. vastavalt 75.595.000 ja 20.737.000.[3]

Viljakuse langus ei ole omane aimult riisile, vaid ka teistele põllukultuuridele.Põhjused selleks on aga ühised.Talupojad,omades väikesi lapikesi,ei saa anda maale puhkust ega kasvatada kultuure,mis rikastavad maapinda lämmastikuga.Lootus saada head saaki tulevikus ei toida india talupoega.Väga väikeste maatükkide olemasolu ei võimalda põllumajandusliku tehnika kasutamist,enamus töid tehakse käsitsi ja selliste meetodite abil,nagu neid Indias on kasutatud

---

1) Bagur, lk. 179
2) Гуру, lk. 334
3) Bagur, lk. 180

aastasadu.Väga tähtsaks põhjuseks viljakuse langemisel on maapinna halb väetamine.Talupojad on liiga vaesed,et osta kunstlikku väetist.Loomasõnnikut väetisena kasutatakse aga väga vähe.Ainult umbes 40 % sõnnikust läheb väetiseks.[1] Ülejäänud osa kasutatakse kütteks väikeste koogikeste näol.Neid koogikesi müüakse ka linnades.Maapinna väetamiseks kasutab talupoeg puude oksi ja lehti,veehoidlate kõntsa,maapähklist valmistatud õlikooke,kondijahu,kalu jms.Selline väetamine ei suuda aga kindlustada maapinnale vajalikke aineid.Riisikultuuride hooldamine on India Liidus viimasel ajal siiski paranenud.Juba 1952 a.septembris-detsembris viidi läbi riisikasvatamise kursused Kalkutta keskinstituudi juures.[2]

Nisu kasvatamise rajoonideks on Ida-Pandžabi piirkond,Uttar-Pradeshi ja Bombay provintsid.Kuni India jagamiseni oli India III kohal maailmas nisu toodangu poolest Kanada ja USA järel,kuid peale jagamist onIndia Liit sunnitud nisu sisse vedama. Ka nisu keskmine saak on väga madal ja ulatub umbes 7-le ts. hektarilt.[3] Madal on ka hirsi saak, 5-6 ts.hektarilt.See on suurelt osalt tingitud sellest,et hirsikülvid asuvad väga halbadel maadel.(Muide selles ongi hirsikultuuride tähtsus,et nad võivad kasvada halval maal).

Mitteteravilja kultuuride osas on tähtsam söögikultuur nut,mis võtab enda alla 5,2 miljonit hektari ja annab 3 miljonit tonni lüditud hernest aastas.[4] Toidukul-

---

1) Снейм, lk. 254
2) Вадия, lk. 181
3) Гуру, lk. 334
4) samas, lk. 335

tuuridest kasvatatakse veel sinepit,maapähklit,suhkruroogu. Viimane on väga madala suhkrusisaldusega - 9,9 %,mujal on see protsent kõikjal suurem.[1] Madala suhkrusisaldavuse põhjuseks on ekstensiivsed ümbertöötamise meetodid,orgaaniliste ja mineraalväetiste puudumine,ka on vähe haigustest rikkumata kõrgekvaliteedilisi seemneid.

Tööstuslike kultuuride osas on tähtsamad džuut ja puuvill.Džuudi kasvatamise aladeks on Lääne-Bengaalia,Assam ja Bihar.Peale jagamist tekkinud olukorra likvideerimiseks nähti ette kasvatada 1950/51 a. rohkem džuuti,kui 1948/49 a.Arvud vastavalt 3,3 miljonit kip ja 2 milj.60.000 kip.Džuudi tootmist on kavas suurendada veel 63 % võrra.[2]

Puuvilla tootmise osas oli India enne jagamist II kohal maailmas.Puuvill oli tähtis tooraine oma maa tööstusele,kuid ta oli ka oluliseks eksportkaubaks.Peale jagamist 2/3 niisutatavast puuvillakasvatuse alast läks Pakistanile ja India Liit pidi hakkama puuvilla importima.Peamiselt toimub import USA-st,kuna Pakistaniga on pidevad tülid ja hõõrumised.Esimestel aastatel peale jagamist piirati puuvilla külvipinda toidukultuuride arvel,et võidelda maal valitseva näljaga.1950 aastal need kitsendused kaotati,puuvilla tootmine selle tulemusena tõusis.[3] Eesmärgina püstitati puuvilla kasvatuse sellise taseme saavutamine,et ligemate aastate jooksul oleks võimalik lõpetada import.

Võrdlemisi levinud kultuuriks on veel tubakas,

---

1) Bagchi , lk. 188

2) samas , lk. 185

3) samas , lk. 186

kasvatatakse peamiselt Lääne-Bengaalias,Madrasis,Biharis, Uttar-Pradeshis.[1] Tubakas on tähtis eksportkaubana,kusjuures eksport pidevalt suureneb.1948 a. oli eksport 32 tonni,1951 a. 50 tonni.

Eksportkaubaks on ka tee,mille tootmise poolest India on I kohal maailmas.Ekspordi kõrgpunkt oli 1951/52 a., sõltudes Inglismaa nõudmisest.Eksporditakse veel pipart.

Enne,kuimsiirduda abinõude ja vahendite juurde, mis valitsus on võtnud ette põllumajanduse arendamiseks ja tõstmiseks,käsitleksin veel loomakasvatuse olukorda Indias.

Peale India jagamist jäi India Liitu palju sarvloomi - 176 miljonit pead st. 70 pead 1 km^2 peale ning 53 pead 100 inimese kohta.[2] Sarvloomade arvu kasv on väga intensiivne,1951 a. oli loomade arv juba 200miljonit.[3] Sellisele suurele loomakarjale ei suudeta kindlustada söödabaasi ja normaalseid elutingimusi.Karjamaad,kui sellised (meie mõiste järgi) Indias puuduvad.Karjamaadena kasutatakse viletsaid, paljaksnäritud kõnnumaid.Kuid selliseid viletsaidki karjamaid ei ole piisavalt.Uttar-Pradeshi provintsis tuleb sellist armetut maad ainult 0,13 ha ühe looma kohta,Inglismaal aga lopsaka rohukasvuga maid 0,6 ha ühe looma kohta.[4] Loomad näevad Indias hirmsad välja,äärmiselt kõhnad - pulstunud skeletid,nii komberdavad nad ringi otsides varjulisemaid kohti. Kui suudetaksegi mõnel määral varuda sööta,läheb see eeskätt

---

1) Вадия, lk. 189

2) Гуру, lk. 336

3) Рубинштейн, lk. 34

4) Гуру, lk. 336

veoloomadele,lehmad hoolitsegu enda eest ise.Näib paradoksina,et vaatamata veoloomade suurele arvule on härgi põlluharimiseks vähe.See on tingitud sellest,et loomad on liiga nõrgad tööks.Loomade hulgas möllab katk ja mitmed teised haigused.

Piimakarja on Indias suhteliselt vähe.176-st miljonist loomast oli lüpsikarja 38 miljonit looma.[1] Piima tarvitatakse toiduks vähe,sõjaeelne keskmine piimatarvitus Indias oli 5,45 untsi ühe inimese kohta Inglismaa 40 untsi vastu.[2] Vastavalt loomade arvu kasvule on kasvanud ka piimakarja arv 61 miljonile loomale.Indias on piimakarja kaks korda rohkem kui Euroopas(ilma NSV Liiduta),kuid lüpstakse välja ainult 1/5 sellest piimahulgast,mida saadakse Euroopas![3] Võrdluseks võiks tuua järgmise tabeli:[4]

Piima keskmine lüps lehmalt(inglise naelades)

India	413
Holland	8000
Austraalia	7000
Rootsi	6000
USA	5000

Kommentaarid tabeli juurde on liigsed!

Linnade varustamine piimaga on ebarahuldav.60 % linnas tarvitatavast piimast tuleb linnas peetavatelt loomadelt.[5] See

1) Туру, ск. 337
2) Снейм, ск. 246
3) samas
4) Вадия, ск. 235
5) Туру, ск. 337

on tinditud piimaga kauplemise halvast organiseerimisest. Puuduvad transpordivahendid, külmutid piimaga hügieeniliseks kauplemiseks, mille tulemusena piim rikneb kiiresti. Ainult Bombay ümbruses on organiseeritud piima pastöriseerimist. Indias on ainult üks rajoon - Ananda, kus toodetakse euroopa tüüpi võid. Muidu tarvitatakse kodus valmistatud võid.

Tekib küsimus, milleks peetakse sellist suurt ja kasutut loomade hulka. Väga suures osas on karja ebaharilikult suur arv seotud usuliste eelarvamustega. Vähemalt 20 % karjast ei too mingit kasu ja teda hoidutakse tapmast ainult sentimentaalse kiindumuse tõttu loomadesse, mis tuleneb usust.[1] See kiindumus väljendub mitmeti, kõige tugevamini avaldub ta just lehmade suhtes. Lehmi peetakse pühadeks loomadeks. XVI saj. ilmus geniaalse poeedi Gusli Dasa teos "Ramajana". See teos muutus india rahva omapäraseks piibliks, tema esteetilised välendused ja normatiivid elavad tänapäevalgi ka kõige laiemates ja harimatutes massides.[2] Oma teoses autor joonistab sadadel lehekülgedel ja mitmetel kordadel ülevas stiilis lehma kuju kui õrnuse, suurima heatahtlikuse ja emaliku armastuse kehastuse. See traditsioon on säilunud läbi sajandite, kajastudes tänapäevalgi arvamuses, et pole raskemat kuritegu, kui lehma tapmine. Lehmadega käiakse ümber aupaklikult - lapsed hellitavad vasikaid, usklikes perekondades antakse iga päev esimene küpsetatud kook lehmale. Päeva esimeseks ja viimaseks ülesandeks on raiuda õlgi lehmale.

Kuid kahjuks ei suhtu talupoeg mitte alati

---

1) Гуру, lk. 337

2) Бушик, lk. 88

vajaliku tähelpanuga loomadesse.Sageli on töö,mida peab tegema loom,temale ülejõu käiv.Vanu loomi ei tapeta,kuid neid lakatakse toitmast ja tulemuseks on see,et nad surevad nälga.Lehmad on Indias umbes samasuguses seisundis koduloomana nagu meil koer ja kass.Näljased lehmad käivad väravate taga ja otsivad süüa.

Vaatamata kõigile austusavaldustele,mis loomadele osutatakse,ei lubata neil siiski kahjustada põlde. Ainsad loomad,kes võivad hulkuda ja süüa kõikjal on brahmanide härjad,kes lastakse vana usulise kombe põhjal vabadusse siis kui sureb mõni kõrgemast soost hindu.Need hulkuvad härjad ei kuulu keelegile,tappa neid ka ei tohi.Hulkuvad loomad toovad kahju nii põllu- kui ka metsamajandusele,hävitades noorte taimede võsusid.Väljapääs raskest olukorrast oleks karja arvu vähendamises,kuigi see on Indias valitsevale arvamusele vastupidine suund.

Põllumajandust arendada ning kindlustada maad toidu- ja tooraineteg ei ole võimalik ilma agraarreformi teostamiseta.Agraarreformi läbiviimise vajadus tekkis kohe peale sõja lõppu.1947 a. moodustati Rahvuskongressi poolt agraarreformi komisjon,mis pidi tegema vajalikke ettevalmistusi seoses suurte maavalduste likvideerimisega.Töö käigus komisjon konstanteeris,et suurte maavalduste ümberjaotamine ei lahenda maatute probleemi,samuti mittetasuvate majapidamiste probleemi.Detsembri lõpul 1948 a. toimus India Rahvuskongressi 55. istung.[1] Siin lubati osta mõisnikelt maa ja

---

1) Дьяков А. М., О деятельности Индийского национального конгресса, Новое время, № 3, 1949, лк. 9

jagada see talupoegadele.Kuid kahjuks on agraarreform jäänud peamiselt paberile.Valmistatakse seadusprojekte,millede järgi suuri maavaldusi vähendatakse tähtsusetul määral aga sedagi soliidse väljaostumaksu eest.Väljaostumaks ulatub umbes kümnekordse aastarendini,seega suudavad väljaostuga omandada maad ainult vähesed rikkamad rentnikud.[1] Väljaostu perioodil on maa riigi kontrolli all.Mõisnikele säilitatakse 20-25 % maast,seega feodaalsed igandid ja mõisamaad India külas säiluvad.[2] Kuid sellistele mõõdukatelegi reformidele sõdivad mõisnikud vastu,mis tõttu nende ellurakendamine venib.Kuni 1949 a.polnud veel üheski provintsis viidud läbi tühisematki maareformi.Lääne-Bengaalias näiteks kinnitati maareform parlamendi poolt alles 1955 a.aprillis.Valiku õigus maale jääb mõisnikule.

Mõisnike vastupanu maareformidele omab mitmesuguseid vorme,ühe aktiivse vormina on rentnike äraajamine maadelt.See kutsub esile talupoegade võitluse,liikumine on haaranud paljusid rajoone.Talupoegade klassivõitlus omab mitmesuguseid vorme minnes kuni relvastatud kokkupõrgeteni politseiga.Talupojad keelduvad täitmast mõisnike nõudmisi, rajoonides,kus valitseb nälg,võtavad mõisnikelt ära vilja ja jagavad selle nälgijatele jne.Real juhtudel talupojad ei piirdunud ainult mõisnike maavalduse likvideerimisega ja rendimaksu alandamise nõuetega,vaid asusid relvastatud võitlusele.[3] Ka peale jagamist jäid rahutuste kolleteks Lääne-Bengaa-

---

1) Дьяков А, М, Республика Индия, Москва, 1955, lk. 22-23

2) samas, lk. 23

3) Балабушевич, lk. 317

lia, Ühendatud provintsid, Bombay ja Madrasi provintsid. 1949 a. läks asi Ühendatud provintsides isegi nii kaugele, et talupoegade rahutuste tõttu, mis haarasid mitmeid rajoone, kuulutati provintsis välja erakorraline seisukord.[1] Ajakirjanduse teadetel toimus üksnes Ühendatud provintsides 1949 a. I poolaasta jooksul 2057 kohalike talupoegade ülestõusu ja teisi "eraomandi õiguse rikkumisi." Talupojad võitlesid loosungite all " Jagame maa ja riisi kehvikute vahel!", " Parem surra võitluses kui surra nälja kätte!". Seega ei vaibunud peale India jagamist klassivõitlus talupoegade ja mõisnike vahel, vaid jätkus uue hooga - eesmärgiks maareformi läbiviimine.

Seni läbi viidud vähestest maareformidest loeb India progressiivne avalikkus kõige demokraatlikumaks Jammus ja Kašmiris läbi viidud reforme. Siin natsionaliseeriti ilma kompensatsioonita maad üle 22,5 aakri.[2] Natsionaliseeritud maa anti neile, kes seal vahetult töötasid. See reform on positiivselt mõjunud osariigi majandusele ning talupoegade olukorrale.

Oma programmi maareformi ja põllumajanduse arendamise küsimustes on esitanud ka India Kommunistlik partei. Põhiliste punktidena tuuakse siin esile: 1) anda mõisnike maad talupoegadele tasuta ning seadusandlikus korras kindlustada seda reformi spetsiaalse seadusega maast.
2) kindlustada talupoegadele pikaajaline ja odav krediit põllumajandusliku inventari ja vajaliku seemne muretsemiseks.

---

1) Ленин М. М., Обострение кризиса Британской империи после второй мировой войны, Москва, 1951, lk. 230

2) Деятырев, lk. 73

3) kindlustada talupoegadele valitsuse toetus vanade niisutuskanalite parandamiseks ja uute ehitamiseks.

4) anuleerida kõik talupoegade ja väikekäsitööliste võlad liigkasuvõtjaile.

5) kindlustada küllaldane tööpalk ja normaalsed elamistingimused põllumajanduslikele töölistele.[1])

See programm on kõigist esitatavatest programmidest kõige demokraatlikum,kuigi ta praegusel etapil ei nõua sotsialismi kehtestamist Indias.

Puudused ja kitsaskohad India põllumajanduses on otsustatud lahendada viisaastkute käigus.Eriti I viisaasta plaanis[+] on pühendatud pearõhk põllumajanduse arendamisele ning paigutatud sinna ka peamised kapitalimahutused. Nii määrati põllumajandusele 7,9 miljardit ruupiat,mis moodustas üldistest mahutustest 38,5 %.[2])

I viisaastaku peaülesandena on märgitud toiduainete tootmise suurendamist,et tõsta laiade masside elutaset.Plaan on oma olemuselt ja ülesannetelt orienteeruva iseloomuga.Statistilised andmed,milledele plaan põhineb on enamikus ebatäpsed ning sageli omavad ennustuste iseloomu. Plaani täpsustamist segab ka see,et erasektoris plaani täitmiseks vajalike faktorite üle ei suuda valitsus teostada kontrolli.

Toiduainetega varustamise kindlustamiseks püütakse saaki tõsta ja seda kahel teel.On nähtud ette uute maa-

---

1) Проект программы ... , lk. 64

2) Рубинштейн М, Об экономическом , lk. 112

+ I viisaasta plaan IV 1951 - III 1956

de ülesharimine,kuid samuti olemasolevate maade viljakuse tõstmine.Esimene võimalus on võrdlemisi väikese tähtsusega, kuna suurem osa harimiskõlblikust maast on juba külvipinna all.Siiski on plaanis 1955/56 a. anda põllumaaks 7,5 miljonit aakrit maad,mis saadakse džunglite ja uudismaade ülesharimise teel.[1] Seda tööd peab põhiliselt tegema 1947 a. asutatud traktorite keskorganisatsioon,mis algul omas 200 traktorit.[2] 1951 a. ostis India valitsus sellele organisatsioonile veel 240 uut traktorit Rahvusvaheliselt majanduse rekonstrueerimis- ja arendamisepangalt saadud vahenditega. See organisatsioon saavutas oma töös ka häid tagajärgi - 1950/51 a. hariti üles umbes 282.000 aakrit maad.[3]

Põhiliseks toodangu suurendamise vahendiks jääb siiski olemasoleva põllumaa viljakuse tõstmine.Selleks nähakse ette paremat niisutamist,põllumajandusliku inventari täiustamist,maale antavate väetiste hulga suurendamist, võitlust maapinna erosiooniga jne.

Kunstlik niisutamine omab suuremate saakide saamisel väga tähtsat kohta.Irrigatsioonisüsteem haarab 20 miljonit hektari,seega umbes 21 % külvipinnast.[4] 53 % niisutatavast maast niisutatakse kanalite abil,11 % veehoidlate abil,25 % kaevude ning 11 % muude vahendite abil.[5] Niisutatavatelt maadelt saadakse kaks mõnedelt maadelt Bengaalias

---

1) Bagua, lk. 229
2) samas
3) samas, lk. 230
4) Typy, lk. 333
5) Cneum, lk. 221

koguni kolm saaki aastas.Maadel,mis annavad kolm saaki aastas, toimub saagi koristamine juunis-septembris,novembris-jaanuaris ja veebruaris-mais.Mitteniisutatavatel põldudel saak(harif) kasvatatakse niiskel aastaajal ja koristatakse oktoobris--novembris.Kuiva aastaaja kultuurid (rabi) peavad saama kunstlikku niisutust ning saak koristatakse veebruaris-märtsis.Umbes 30 % maadest annavad kaks saaki aastas.[1])

Kunstliku niisutamise protsess on küllaltki suurt füüsilist töökulu nõudev töö.Kaevudest vee väljatõstmine,eriti seal,kus põhjavesi on madal,on küllaltki raske. Vesi tuuakse välja erilise seadeldise dalu abil - kaks härga veavad välja nahkanuma veega,mis automaatselt lükatakse ümber niisutuskraavi.Viimasel ajal on püütud valitsuse poolt võtta tarvitusele tööd kergendavaid abinõusid,nii on tunduvalt laiendatud puurkaevude võrku.1950 a. oli 7.000 puurkaevu,kusjuures igaüks neist niisutas umbes 175 ha maad.[2])

Suuremat tähtsust omavad veehoidlad,milledest mõned on vägagi suurte mõõtmetega.Näiteks üks veehoidla on 20 km. pikk ning katab 82 km.^{2}.Veehoidlaid kasutatakse niisutamiseks,kuid nad aitavad ka võidelda liigse niiskuse vastu vihmade perioodil.Vihmade ajal maapinnale langev sademete hulk on mõnedes mägestiku rajoonides kohutavalt suur.Näiteks Assami mägede jalamil Tšerrapundžis langeb keskmiselt igal aastal 12 666 mm (üle 12,5 m.) sademeid![3]) On olnud juhuseid,kus ühe tugeva saju ajal on langenud maapinnale üle kahe meetri sademeid,mis on Moskva rajooni nelja

---

1) Typy, lk. 333

2) samas

3) Дунин, lk. 279

aasta norm.[1])Sellised suured vihmad kahjustavad tugevasti maapinda.

Veehoidlatest vee põllule viimine nõuab suurt füüsilise töö kulu.Meetodeid vee välja tõstmiseks on mitmesuguseid.Vee tõstmiseks on kasutusel nii labidakujulised kopad kui korvid,millega töötab kaks inimest.Osa koopasid on rakendatud tööle kangi põhimõttel.On aga ka keerulisemaid süsteeme.Vee tõstmist veehoidlast kirjeldab Dunin oma raamatus järgmiselt:" Veehoidla kõrge kalda järsul nõlval töötavad kümned "inimpumbamajad".Kaks inimest seisavad täiesti veehoidla serval.Igaüks neist hoiab käes nööri otsa,mille keskele on asetatud nahkämber,mille maht on 3-4 pange.Lõdvendades pingutatud nööri lasevad inimesed nahkämbri vette.See täitub peaaegu silmapilkselt veega.Kõhe pingutavad inimesed nööri,tõstavad ämbri veega üles ja lükkavad ta kummuli süvendisse,mis on ehitatud kalda kallakule umbes üks meeter kõrgemal veehoidla pinnast.Seal seisab samasugune "pumbamaja" kahe inimese näol.Nad tõstavad vee veel ühe astme võrra kõrgemale järgmisse süvendisse ja nii edasi seni,kuni vesi tõuseb sellisele kõrgusele,et voolab ise põllulappidele.Nii töötavad hindud hommikust õhtuni,kiikudes nagu pendlid.Kuid isegi sellise kurnava töö tulemusena mitu inimest tõstes raskeid ämbreid,kastavad 3-4 nädala jooksul vaevalt üle ühe hektari."[2])

India Liidu valitsus on asunud nende raskete tööde mehaniseerimisele.Praegu on maa mitmetes piirkondades

---

1) Дунин , lk. 280

2) samas , lk. 207

ehitamisel üle 153 objekti,nendest 6 komplektset irrigatsiooni ja hüdroenergia objekti,104 irrigatsiooniseadeldist ja 43 hüdroenergiajaama.[1] Nendest suuremad ja tähtsamad on Bhakra-Nangali kompleks,mille tegevusse rakendamise tulemusena 1959 a. saab võimalikuks niisutada täiendavalt 3,6 milj. aakrit maad[2],samuti Damodari,Mahanadhi kompleksid.Lähema 15 aasta jooksul tahetakse niisutatavat maad laiendada umbes poolteise kordselt.

Põldude viljakuse tõstmisel on tähtsaks teguriks ka põllumajandusliku inventari täiustamine ja uuendamine,samuti kaasaegse agrotehnika rakendamine.Maa harimise meetodid Indias on tänapäeval jäänud sellisteks nagu nad olid mitmed sajandid tagasi.Enamus töödest tehakse käsitsi ehk härgade tööjõu abil.Kaasaegse tehnika kasutamist takistab maatükkide äärmine killustatus,kuid ka india talupoja äärmine vaesus.Esimese viisaastaku raamides on nähtud ette mitmete uute,kasulikkude ja odavate masinate käiku laskmine - nagu reaskülvajad,odavad rehepeksumasinad,tuulamismasinad,efektsemad veetõstmisseadeldised jne.On olnud katseid täiustada vanu põllutööriistu,näiteks atra.Raudadrad on põhiliselt jäänud kasutusele siiski ainult riigifarmides,kuna talupojad eriti ei hinda raudatra,põhjendades seda remontimise,transpordi ja muude raskustega.Ka teeb raudader liiga sügavat kündi,mis põhjustab maapinna niiskuse kaotust ning eeldab tugevat väetamist.

---

1) Вадия, ль. 221

2) Дьяков, А, М, Республика, ль. 26

Saagi tõstmiseks on vajalik ka maapinna parem väetamine, võitlus paremate seemnete kasutamise eest, võitlus mitmesuguste taimehaiguste- ja kahjuritega. On teostatud uurimisi, et paremate sordiseemnete kasutamine võimaldab saaki tõsta 5-10% võrra.[1] Väga ohtlikeks kahjuriteks põldudel on rohutirtsud. Nende vastu võitlemiseks on püütud rakendada mitmesuguseid vahendeid, otstarbekamate võitlusmeetodite leidmiseks korraldati 1940 a. Delhis rahvusvaheline rohutirtsudevastane konverents 10 riigi osavõtul. Et saada kujutust kui suur on üks rohutirtsude parv, selleks toon järgmised andmed. Kui võtta üks suur rohutirtsude parv ja laadida ta vagunitesse, siis seda parve ei viiks ära isegi mitme pika rongiga.[2] Teadlaste uurimuste põhjal on kindlaks tehtud, et ühe suure parve kaal oli 44.000.000 tonni (4 milj. tonni). Võrdlusena võib veel märkida, et et mõne suure parve kaal on umbes sama suur kui 700.000.000 inimese kaal.[3] See arv ületab peaaega kahekordselt India ja Pakistani elanike arvu. Nuhtluseks rohutirtsu parvede juures on ka see, et nad võivad sooritada pikki lende ilma vahemaandumisteta. Kahju mida rohutirtsud teevad põllumajandusele on väga suur. Maaala, kust selline parv on üle läinud, kujutab endast tühja kõrbeala, midagi ei jää taimestikust alles.

Otsustavaid samme on tehtud ka väetiste kasutamise suurendamiseks, kuigi alles kauase viivitamisega. Ennesõjaaegsed andmed näitavad kuivõrd mahajäänud oli India selles osas. Indias kasutati kunstlikku väetist ühele aakrile

---

1) Вагин, lk. 226

2) Дунин, lk. 95

3) samas

0,61 inglise naela Egiptuses kasutatava 233 naela vastu. Eriti vaene onIndia pinnas lämmastiku poolest seega kõige vajalikum väetis oleks ammoonium sulfaat.[1] Loomasõnnikust tarvitati 1951 a. väetiseks ainult 50 %.[2] Talupoegade varustamisel väetisega tuleb suur töö ära teha kooperatiivühingutel.

Loomakasvatuse olukorra parandamiseks nähakse I viieaasta plaanis ette söödakultuuride külvipinna suurendamist toidukultuuride arvel. Tehakse suurt tööd ka paremate loomatõugude aretamisel - suurema piimaanniga lüpsilehmade, parema vastupidavusega veohärgade kasvatamine on esikohal.

Põllumajanduse kiirema tõusu saavutamiseks I viisaastaku jooksul töötati 1952 a. välja kaks projekti - "Kogukondliku arendamise programm" ja "Rahvuslikule arendamisele kaasaaitamise programm". Nende projektide esialgseks ülesandeks ei ole muuta maal valitsevaid agraarsuhteid, vaid teostada mõningaid majanduslikke ümberkorraldusi. Nende raames nähakse ette uudis- ja jäätmaade ülesharimist, kohalike niisutuskanalite ja kaevude kaevamist, kaasaegse põlluharimistehnika juurutamist, meditsiini- ja haridusasutuste võrgu laiendamist. Projektide peaülesandeks on mobiliseerida külades olevad materiaalsed- ja inimressursid kohaliku majanduse arendamiseks. Finantsid nende ürituste läbiviimiseks saadakse osalt riigilt, osalt elanikkonnalt. Need projektid viiakse ellu nn.

---

1) Cneum, lk. 268

2) Bargut, lk. 214

" piirkondade " kaudu.Iga selline "piirkond" haarab keskmiselt 100 küla umbes 66.000 elanikuga.1956 aastaks oli neid "piirkondi umbes 700,neile lisandus veel 500 väiksema mahuga "piirkonda".Kokku need 1200 "piirkonda" haarasid 123.000 küla 80 miljoni elanikuga.[1] Selles süsteemis töötas viisaastaku lõpuks 84.000 spetsialisti küla komplekse arendamise alal.[2] Spetsialiste valmistati ette 34 keskuses.1961-ks aastaks peab selle kaadri arv kasvama 200.000 inimesele.Selle eesmärgi saavutamiseks on rakendatud tööle 95 põllumajandustehnikumi,lühiajalisi kursuseid jne.Positiivsete külgede kõrval on nendel projektidel ka puudusi:1) neid hakati ellu viima mitte altpoolt tuleva kohaliku initsiatiivi tulemusena, vaid ülalt uute organite loomisega.2) puudub vastava ettevalmistusega personal,kes tunneks hästi kohalikke konkreetseid olusid.Kahtlemata tuleb nendel organisatsioonidel teha ära suur töö,kuna põllumajanduslikud kooperatsioonid Indias on vähe arenenud ning oma enamuses on suurmaavaldajate ja ülesostjate kontrolli all.

Esimesel viisaastakul tarvitusele võetud abinõude tulemusena on olukord põllumajanduses mõnevõrra paranenud.Põllumajanduslik toodang 1953/54 a. oli 18 % kõrgem kui 1950/51 a.[3] Teravilja tootmine oli kasvanud 20 % võrra, puuvilla tootmine 45 % ,õlikultuurid 8 %.[4] Toodangu tõus on plaanikomisjoni andmete kohaselt tingitud 50 % ulatuses sood-

---

1) Рубинштейн, лк. 35

2) samas

3) Рубинштейн, об экономическом, лк. 115

4) Проект второго..., лк. 84

sast ilmastikust ja 50 % ulatuses mitmesuguste majanduslike vahendite rakendamisest.[1] Need saavutused lubasid 1954 a. kaotada kaardisüsteemi linnades ja vähendada järsult vilja importi. Kaardisüsteemoli kehtestatud 1949 a. veebruaris, mil 70 miljonit inimest viidi üle normeeritud varustamisele.[2] Tegelikult oli see norm niivõrd tühine, et võrdus nälgimisele. Normina oli planeeritud 113-170 grammi vilja päevas. 1950 a. lõpuks oli norm veidi kasvanud - 339 grammile, kuid juba 1951 a. vähendati seda 254 grammile.[3] Lisaks sellele võeti kaardisüsteemilt veel maha 28 miljonit inimest. Inglise kindral-major John Muroy tuli oma uurimuste põhjal järeldusele, et vähemalt 80 miljonit inimest India nälgib alaliselt.[4] Eriti raske on põllutööliste olukord, kuna enamus nendest on päevatöölised. 1951 a. teostatud uurimuste põhjal 80 % põllutöölistest palgatakse ainult põllutööde haripunktiks, see periood aga peab India tingimustes olema väga lühike. Sama aasta andmetel olid päevatöölised-mehed põllutööl ainult 167 päeva aastas.[5] Tasu, mis nad saavad on äärmiselt väike. Elatusminimumiks loetakse Indias 130 ruupiat kuus. 70 miljonit põllutöölist saab aga ainult 20 ruupiat kuus.[6] 1949 a. India valitsus organiseeris põllutööliste olukorra vaatluse kogu maal. Selle tulemusena pidi avaldatama seadus minimaalsest töötasust. Seaduse sisseviimise tähtaega aga pikendati 1953 aastani.

---

1) Рубинштейн М, Об экономической, lk. 116

2) Долгов А, М, О деятельности, lk. 10

3) Леонидов, lk. 9

4) Дутт, lk. 267

5) Комовский, lk. 83

6) Шаров М, А, В Индии наших дней, Гидрометеорология и метеорология, № 7, 1951, lk. 77

Esimese viisaastaku vältel ei suudetud lahendada kõiki põllumajanduse puudusi ja kitsaskohti. Sellepärast 1956 a. aprillis vastu võetud II viisaasta plaan, kuigi see oli peamiselt suunatud tööstuse arendamisele, näeb ka ette abinõusid põllumajanduse taseme tõstmiseks. Põllumajanduse toodang II viisaastaku vältel peab tõusma 18 % võrra. Sealhulgas üksikute kultuuride osas järgmiselt:[1]

teravili	1955/56 a.	65 milj.ton.	1960/61 a.	75 milj.t
puuvill		762 tuh.ton		998 tuh.t.
suhkruroog		5,8 tonni		7,1 ton.
õlikultuurid		5,5 tonni		7,0 ton.
džuut		726 tuh.ton.		907 tuh.t.
tee		644 milj.naela		700 milj.n.

Piima, liha, kala, aedvilja ja munade tootmist suurendatakse 25 % võrra.[2] Tähelpanu keskpunktis on endiselt ka kunstliku niisutamise küsimused. On kavas suurendada niisutatavate maade arvu 35,6 miljoni hektarini senise 27 miljoni asemel.[3] Samaaegselt on plaanis teostada maakorralduse ja melioratsioonitöid 1,5 miljoni hektari ulatuses. Paralleelselt kunstlike niisutussüsteemide rajamisega toimub võitlus üleujutustega. Igal aastal teevad üleujutused rahvamajandusele tõhutu suurt kahju, mitmetes osariikides kokku ulatusid kahjud ühe miljardi ruupiani, sealjuures 50 % sellest summast langes põllumajandusele. Üleujutuste tulemusena kannatas üle 9 miljoni inime-

---

1) Просят второго ..., ca. 84

2) Дегтярь, ca. 84

3) Просят второго, ca. 84

se, saagi kahjustused haarasid 5,8 miljoni hektari suuruse pindala,hukkus üle 7000 looma.[1]

II viisaasta plaanis on teostada seni veel läbiviimata maareform.Otsustati kehtestada kindlad maakasutamise normid,vabanenud maad aga jagada maatutele ja vähese maaga talupoegadele hiljemalt 1958 aastaks.Plaanis on ka määrata miinimuminorm maale,et sel teel kaotada kasutud majapidamised.

II viisaasta plaani teostamise vältel nähakse ette uue agrotehnika juurutamist,maale antava väetiste hulga suurendamist,majapidamiste varustamist paremate seemnetega. Viimase nõude rahuldamiseka on kavatsusel luua 300 seemnekasvatusmajandit.[2] Loomakasvatuse alal nähakse ette veterinaarteenistuse parandamist,kunstliku seemendamise laialdasemat rakendamist,paremate tõugude aretamist.Linnade parema varustamise eesmärgil kavatsetakse organiseerida piima turustamise kooperatiivid ja riigi- ning eraloomakasvatusfarmid suurte linnade läheduses.Uldse on II viisaasta plaanis määratud suur osa assigneeringutest - 470 miljonit ruupiat põllumajanduslike kooperatiivide arendamiseks.[3]

Kooperatiivid India põllumajanduses ei ole uudiseks,nad tekkisid juba XX sajandi alguses kui kollektiivsed krediidiühingud.1952-54 a. mitmesuguste kooperatiivühingute arv suurenes 185,7-lt tuhandelt 198,6 tuhandeni,liikmete arv vastavalt 13,8-lt miljonilt 15,8-le miljonile.[4]

---

1) Дитярь, ск. 84

2) Проект второго..., ск. 84

3) Москаленко А, Сельскохозяйственные кооперативы Индии, новое время, № 40, 1956, ск. 26

4) samas

Kooperatiivseteühingute arvu püütakse kõigiti suurendada. 1956 a. suvel toimus osariikide põllumajandusministrite konverents,kus otsustati,et veel 1956 a. tuleb moodustada 500 kooperatiivset ühingut.II viisaasta plaanis on ette nähtud 10.000 uue ühingu moodustamine.

Põhiliseks kooperatiivsete ühingute vormiks on krediitühingud,mis varustavad talupoegi rahaga väga mitmesuguste majanduslike vajaduste rahuldamiseks.Neid ühinguid finantseerivad rajoonide pangad,mis on seotud provintside pankadega.Krediidiühingud töötavad järgmiste põhimõtete alusel:1) ühingu liikmeteks võivad olla ainult vastava maakoha elanikud 2) käibekapitali annavad kesk-kooperatiivpangad, väga vähesed kohalikud ühingud omavad aktsiakapitali.3) iga ühingu liige kannab isiklikku ja kollektiivset vastutust ühingu kõigi võlgade eest 4) kõik ühingu kasumid lähevad reservfondi,mõningates provintsides 25 % kasumitest kulutatakse kohaliku elanikkonna vajadustele 5) krediite antakse ainult üh ühingu liikmetele ning ainult tootlikes eesmärkides.Krediidid on lühiajalised 6 kuust kuni ühe aastani 6) isikutele,kes täidavad ühingus mingeid ametikohustusi ei saa palka 7) ühingud võivad võtta vastu hoiuseid isikutelt,kes ei ole ühingu liikmed,ei või aga neile anda krediiti.

Krediidiühingud pole aga ainsaks kooperatsiooni vormiks.India Liidus on üle 35.000 tootmis-,varustus--turustus, ostu-müügi,tootmis-turustus jt.kooperatiivi.Valitsus soodustab kõigi vahenditega kooperatiivide asutamist.On

töötatud välja projekt kooperatiivsetel alustel tegutsevale korporatsiooni loomiseks,mis tegeleb põllumajanduslike produktide tootmise ja säilitamise küsimustega.Otseselt on nende organisatsioonide ülesandeks talupoegade varustamine seemnetega,väetisega,mitmesuguste tööriistadega,samuti ka krediidi muretsemine tulevase saagi arvel.Talupoegade seisukohalt on tähtis selliste kooperatiivide organiseerimine,mis kindlustavad produktide hoidmise ladudes ja soodsa turustamise. Heade teede puudus mitmetes rajoonides,samuti ladude puudus sunnib enamust talupoegi müüma oma põllumajandussaaduste ülejäägi kohalikele kaupmeestele ebasoodsa hinna eest.II viisaastaku vältel ongi ette nähtud 1500 kooperatiivi lao ehitamine,ladude mahutavus kõigub 300-1000 tonni vahel.[1] Plaanis on ka 100 suure (10-20.000 tonni) viljahoidla ehitamine,samuti 250 oblasti tähtsusega lao ehitamine.

Kooperatiivid Indias omavad rea nõrku külgi.Nende eesotsas on enamusel juhtudel rikkad maaomanikud ja liigkasuvõtjad,kes sageli muudavad kooperatiivid talupoegade täiendava ekspluateerimise vahendiks.See asjaolu takistab talupoegade-kehvikute põhimassi koondumist kooperatiivsetesse ühingutesse.Põhilisteks krediitoriteks talupoegadele jäävad liigkasuvõtjad.1951-53 a.India Reservpanga poolt teostatud uurimuste tulemusena selgus,et liigkasuvõtjatele kuulub 90 % kogu põllumajanduslikust võlast maal.[2] See on iseloomulik ka järgmistele aastatele.1954 a. avaldatud aruannetest selgub,

---

1) Москаленко А, лк. 26

2) Котовский , лк. 77

et ainult 3 % talupoegadest võttis laenu krediidiühingutest.[1] Seletada võib seda nähtust faktiga,et krediitühingusse saavad astuda ainult maad omavad talupojad kuna laenu anti ainult maatüki tagatisel.

Puudusi kooperatiivsüsteemis näevad ka India valitsusringkonnad.Nendele vigadele osutas J.Nehru oma esinemises 7.jaanuaril 1956 a.[2] Nehru ütles:" Ma ei kahtle, et meie kooperatiivide süsteem aitab ainult jõukamaid inimesi.Selle asemel,et ergutada kehvikuid,ta teeb nad araks.On vaja aega,et haarata kaasa vaeseid.Lisaks sellele see süsteem ~~ei~~ nähtavasti ei tõmba kaasa kehvikut,kellel puuduvad vahendid.Kooperatiivne süsteem peab aitama kehvikut ja ergutama teda." Vastavalt nendele mõtetele püüab valitsus kooperatiivide olukorda parandada.Selleks uuritakse Hiina kooperatiivide süsteemi,nende kogemusi ja otstarbekust.India kooperatiivid erinevad põhiliselt sotsialismi maade kooperatiividest.Nad on moodustatud kapitalistlike tootmissuhete alusel ja ei vii India küla sotsiaalsete aluste muutmisele.

Kokkuvõttes võib II viisaasta plaani kohta märkida,et selle plaani täitmise tulemusena väheneb põllumajanduse osa rahvatulus 48-lt % 46-le % ning seda rasketööstuse kasuks.

Uue poliitika teostamine India põllumajanduses pole kerge.Mitmete sajandite vältel juurdunud traditsioonid ei purune nii kiiresti,neid ei saa hävitada isegi eduka

---

1) Москаненко , lk. 26

2) samas

sotsialistliku revolutsiooni teel.Olukord põllumajanduses nõuab otsustavat tegutsemist.Oleks vaja ühendada liiga väiksed maatükid suurteks kollektiivseteks majapidamisteks,et kasutada tänapäeval kõrgelt arenenud mehaniseeritust.Kuid seda tuleb teha ettevaatlikult,kuna India üleasustatud külades iga katse võtta kasutusele uusi masinaid põllumajandusliku toodangu suurendamiseks viib tööpuuduse kasvule külas,see omakorda võib olla põhjuseks mitmesugustele korratustele ja ebameeldivustele.Indias kehtiv praktika maamaksu kogumisel tuleks asendada uue süsteemiga,mis aitaks kindlustada tihedamat kontakti küla elanikkonnaga.Talupoegadelt tuleb võtta nende poolt faktiliselt toodetud saagist selline osa,et ülejääk kindlustaks neile normaalsed elutingimused.

Põllumajanduse plannerimine nõuab:1) eeskätt India elanikkonna toiduainete vajaduste arvestamist,siinjuures tuleb silmas pidada elanikkonna pidevat juurdekasvu. 2) tuleks välja töötada kindel süsteem üksikute toidukultuuride liikide kasvatamiseks erinevates geograafilistes rajoonides,arvestades sealjuures kultuuridele vajalikke kasvutingimusi ja maapinna koostist.Siinjuures tuleb muidugi lähtuda kogu India kui terviku elanikkonna huvidest,mitte arvestada osariikide sageli lahkuminevaid vaateid. 3) igas külas organiseerida põllumajanduslikud kooperatiivsed ühingud,mis võimaldaksid organiseerida aparaadi,milline kindlustaks talupoegade varustamise külviseemnega,väetisega ja põllutööriistadega.Otstarbekas oleks laiendada selliste organisatsioonide

võrku,mis annaksid talupoegadele konsultatsioone eesrindlikest töömeetoditest ja tehnilitest vahenditest põllumajanduses.Sellised kooperatiivid tulevad muidugi luua riigi poolt, tegutsema külas riigi agentidena ja riigi kapitaliga.Nende personal peab iga päev olema tihedas kontaktis talupoegadega,juhtima nende tegevust ja osutama praktilist abi.

Indias valitsevate sotsiaalsete ja usuliste eelarvamuste tõttu,mis nõuavad vanade ja nõrkade loomade hoidmist,on raske luua mitmeharulist euroopa või ameerika tüüpi põllumajandust.Sellepärast India põllumajandus võib olla ainult põllundusliku iseloomuga.Ka siin on omad raskused - maapinna viljakus langeb pidevalt,kohalikke väetisi ei jatku,**weed** ja tuuled kahjustavad pinda.

Põllumajanduse parandamise küsimusega tegelevad Indias mitmed organisatsioonid.Juba 1905 a. asutati Põllumajanduse instituut Puza linnas,Bihari provintsis.1934 a. toimunud maavärisemise tulemusena hävisid instituudi hooned ning need ehitati 1936 a. uuesti juba Delhi lähistele.Tänapäeval on see instituut muutunud suurimaks riiklikuks teadusliku uurimise asutuseks põllumajanduse küsimustes.Instituudi töö hõlmab bioloogilis-teoreetilisi probleeme,uuritakse meetodeid ja vahendeid põllumajanduslike kultuuride saakide tõstmiseks,samuti nende kvaliteedi parandamiseks.Instituut tegeleb ka loomakasvatuse probleemidega.Teatud osa langeb talle ka põllumajanduslike kaadrite ettevalmistamisel,nimelt võimaldatakse siin igal aastal mõningatele üliõpilastele prak-

tikandi kohti.

Peale iseseisvuse saavutamist nimetati India Impeeriumi põllumajanduslike uurimiste nõukogu ümber India põllumajanduslike uurimuste nõukoguks.Reorganiseerimise eesmärgiks oli,et nõukogu suudaks efektiivsemalt täita oma ülesandeid,eelkõige põllumajanduslike teadmiste propageerimise osas.Nõukogu juhtivasse organisse kuuluvad osariikide põllumajandusministrid,parlamendi ja kaubandusringkondade esindajad.Selle organi ülesandeks on koordineerida uurimistööd,määrata selle programm,osutada temale alluvatele organisatsioonidele finantsilist abi.Nõukogu on heaks kiitnud üle 300 uurimisteema ning juba 1952/53 a. assigneeris nende ja mõnede varem plaani võetud teemade kallal töötamiseks 4 miljonit ruupiat.[1] Üks praktilisest seisukohast vajalikumaid teemasid oli Jaapani riisikasvatuse meetodi kasutusele võtmine ja katsed selleks.

Tähtsamateks juhtimiskeskusteks on veel põllumajanduse departemangud,põllumajanduslikud kolledžid ja uurimisinstituudid.Reas provintsides on külades näitlikud katselapid, kus demonstreeritakse mitmesuguste katsete tagajärgi(parem seeme,maa harimine uute meetoditega,väetise ja moodsamate tööriistade kasutamine).On loodud ka spetsiaalsed katse- ja selektsioonifarmid,mitmed seemnelaod.

Töö,mis India Liidu valitsusel ja vastavatel organisatsioonidel tuleb teha India põllumajanduse arendamisel,

---

1) Bagur, lk. 353

tema ette püstitatud probleemide lahendamisel,on kahtlemata väga suur.Küsimuse edukaks lahendamiseks on eelkõige vaja teostada maareform,parandada elanikkonna varustamist toiduainetega,tööstuse varustamist toorainega.Saavutada teise viisaastaku vältel täielikku õitsengut põllumajanduses on muidugi võimatu,kuid edasises perspektiivis peaks see siiski olema saavutatav.

India polütiline struktuur, eriti 1950 a. konstitutsiooni alusel.

Riigi ja õiguse küsimused on küsimused, mis alati on kutsunud esile vaidlusi. V.I. Lenin märkis, et ei ole teist sellist küsimust, mida oleks kodanlike teoreetikute poolt nii vassitud nagu riigi küsimust.[1] Ühe või teise riigi olemuse kohta ei tohi otsustada selle järgi, mida kirjutavad temast kodanlikud teoreetikud, vaid selle poliitika järgi, mida antud valitsus teostab, millise klassi huvisid see poliitika teenib.

Riik - see on poliitiline pealisehitus, mis kerkib kindlal majanduslikul baasil; iga majanduslik baas loob oma riigi ja õiguse. Riik teenib valitseva klassi huve, klass, mis on valitsev majanduslikult on valitsev ka poliitiliselt.[2] Riik ega õigus ei või olla sõltumatud majanduslikest suhetest. Millised on ühiskonna majanduslik kord ja valitsevad tootmissuhted, sellised on ka riik ja õigus ning selle ühiskonna poliitilised ja õiguslikud asutused. Nendest printsiipidest tuleb lähtuda ka India riikliku korra ja konstitutsiooni käsitlemisel.

---

1) Lenin, N, J, Teosed, 29 k., Tallinn, 1954, lk. 434

2) Исторический материализм, под общей редакцией Ф. В. Константинова, Москва, 1954, lk. 185

15.augustil 1947 a. toimunud India jagamise tulemusena moodustus kaks dominiooni - Hindustan ja Pakistan. Neist esimene sai edasises arengus tuntuks India Liidu e. India (Bharat) nime all.Jagamiseakt nägi ette ka ajutise konstitutsiooni kehtestamist India jaoks.See konstitutsioon koosnes kahest erinevast aktist - 1935 a. inglaste poolt kehtestatud aktist India valitsemise kohta ja 1947 a. iseseisvuse aktist.Kooskõlas nende aktidega,pidi seadusandlik võim Indias kuuluma asutavale kogule,mis oli valitud 1946 a. äärmiselt piiratud valimisõiguse põhjal.Täidesaatvat võimu teostas kindral-kuberner.1947 a. akti põhjal säilitati rida õigusi inglise vägedele Indias,säilitati ka inglise ametnike endised õigused.

India rahva edasine visa võitlus oma maa tõelise iseseisvuse eest nõudis 1947 a. aktiga tehtud piiramiste kaotamist.Inglise väed pidid lahkuma India territooriumilt. Pidevalt toimus ka inglise ametnike asendamine riigiaparaadis

Rahvamasside aktiivse võitluse tulemusena reas vürstiriikides otsustas enamus vürste 1947-48 a. vahemikus ühineda India Liiduga.Haidarabadi vürstiriik liitus Indiaga 1949 a. lõpul.1949 a. lõpuks haaras India Liidu territoorium 3165.000 km^2 suuruse pindala.[1)]

Rahva võitlus iseseisvuse eest,mis ei lõppenud peale India jagamist,samuti,arenev elu nõudsid uue konstitutsiooni kehtestamist.Lõpuks jõutigi nii kaugele ja 26.no-

---

1) Дьяков, lk. 126

vembril 1949 a. võeti vastu uus India konstitutsioon,mis jõustus 26.jaanuaril 1950 a.[1] Peale konstitutsiooni kehtestamist on temas tehtud parandusi ja täiendusi,1955 a.lõpuks oli neid juba neli.

Uue konstitutsiooni tähtsamateks põhijoonteks on:[2] kodanike kodanlik-demokraatlike õiguste ja riigi poliitika põhiprintsiipide välja kuulutamine 2) parlamentaarse vabariigi fikseerimine 3) föderatiivse riigikorra kehtestamine.

1950 a.konstitutsiooni järgi koosneb India Liit 27-st osariigist(states).Kahjuks on föderatiivne printsiip jäänud suurelt osalt paberile ning India koosneb(nii nagu inglise koloniaalvõimu ajal) provintsidest ja vürstiriikidest. Osariigid - provintsid jagatakse kolme alagruppi järgnevalt: 1) "A" grupi moodustavad järgmised osariigid: Andhra,Assam, Bihar,Bombay,Madhja-Pradesh,Madras,Orissa,Pandžab,Uttar-Pradesh ja Lääne-Bengaalia.[3] Sellesse gruppi kuuluvad osariigid omavad seadusandliku- ja täidesaatvavõimu organeid.Konstitutsiooni § 154 järgi kuulub täidesaatev võim osariigis kubernerile,kes teostab seda vahetult või temale alluvate ametiisikute kaudu,Kuberner kinnitatakse ametisse India Liidu presidendi poolt.Kuberneri kõrval on osariigis ka Ministrite Nõukogu, eesotsas peaministriga.Ministrite Nõukogu peab abistama kuberneri nõuannetega tema ülesannete täitmisel.Peaminister määratakse kuberneri poolt,teised ministrid samuti,kuid peaminist-

---

1) Конституция , lk. 7

2) samas , lk. 8

3) samas , lk. 270

ri nõuande põhjal.Igas osariigis valitakse parlament(legislatuur),mis koosneb kubernerist ja kuues osariigis kahest kojast ning ülejäänutes ühest kojast.Parlamendi volitused kestavad mitte üle 5 aasta,arvestades I istungjärgu kokkukutsumisest.

2) "B" grupi moodustavad:Haidarabad,Jammu ja Kašmir,Madhja-Bharat,Maisor,Patiala riikide ja Ida-Pandžabi liit,Radžastan,Sauraštra,Travankur-Kotšin.[1] Seega on see grupp moodustatud endiste suuremate vürstiriikide baasil.Nende osariikide riigipea - radžpramukh kinnitatakse India Liidu presidendi poolt 10-ks aastaks.

3) "C" gruppi kuuluvad konstitutsiooni põjal järgmised provintsid:Adžmir,Bhopal,Kurg,Delhi,Himatšal-Pradesh,Katš,Manipur,Tripura,Vindhja-Pradesh.[2] Enamuses olid need piirkonnad Briti Indias komissari provintsideks.Neile lisandusid mõningad vürstiriigid,millede valitsejad loobusid võimust ja muutusid valitsuse pensionärideks.Geograafilise isoleerituse tõttu ei olnud neid vürstiriike võimalik liita "A" grupi provintsidega.Selle grupi osariigid ei oma iseseisvaid võimuorganeid.Võim osariikides kuulub ülemkomissarile või kuberner-leitnandile,kes määratakse Liidu presidendi poolt.Konstitutsiooni § 240 järgi on India Liidu parlamendil õigus moodustada mõningates "C" grupi osariikides kohalikke seadusandlikke organeid.Kuid siiski säilitab keskvalitsuse poliitikat teostav ülemkomissar laialdased õigused.Kui tekivad lahkhelid

---

1) Конституция , lk. 271

2) samas , lk. 272

ülemkomissari ja peaministri vahel,antakse küsimus lahendada Liidu presidendile.

On veel olemas täiendav neljas "D" grupp,siia kuuluvad territooriumid,mis ei ole osariikideks.Need on Andamani ja Nikobari saared.[1] Neid valitseb Liidu president ülemkomissari või mõne teise tema poolt määratud organi vahendusel.

India Liit on parlamentaarne vabariik.See tähendab,et kõrgem seadusandlik- ja täidesaatev võim kuulub parlamendile,mis on kahekojaline ja presidendile.President valitakse valijameeste kolleegiumi liikmete poolt[2] ja omab laialdased võimupiirid.Valitakse president viieks aastaks,kusjuures konstitutsioon näeb ette ka kõrvalekaldumise võimalused sellest ajast.President ei ole vastutav parlamendi ees.India Liidus valitakse ka asepresident,kes asub presidendi funktsioonide täitmisele sel juhul,kui see koht vabaneb enne tähtaega,samuti presidendi puudumisel.Nagu juba märgitud,omab president laialdasi volitusi.President määrab ametisse peaministri ning viimase nõuandel ka teised kabineti liikmed,kes jäävad võimule "niikaua kui see on sobiv" presidendile.[3] Osa parlamendi staatide nõukogu liikmetest määratakse presidendi poolt.Tema kompedentsi kuulub India Liidu Ülemkohtu liikmete kinnitamine,valitsuse kõrgema juriidilise nõuniku määramine.President määrab veel mitmesuguste üleriikliku tähtsu-

---

1) Конституция, ст. 273

2) samas, § 54, lk. 51

3) samas, lk. 11

sega komisjonide liikmed,osariikide kubernerid,ülemkomissarid ja kuberner-leitnandid,samuti osariikide kõrgemate kohtute liikmed.

Laialdased volitused on presidendil ka seadusandliku võimu osas.Siia kuulub seaduste algatamise õigus ka veto õigus.Presidendil on õigus keelduda kinnitamast seaduse eelnõu või nõuda tema teistkordset läbivaatamist parlamendi poolt.Ta võib parlamendilt nõuda ka nende paranduste läbivaatamist,mis on tema poolt seadusprojekti tehtud.Tähtsamaks õiguseks sel alal on aga õigus anda välja erakorralisi määrusi parlamendi istungite vaheajal kõigi küsimuste kohta,mis kuuluvad seadusandluse sfääri.Need määrused omandavad seaduse jõu. Konstitutsiooni § 352 järgi on preidendil õigus kuulutada maal välja erakorraline seisukord.Õigus erakorralise seisukorra väljakuulutamiseks on presidendil sel juhul,kui mõnda osariiki ähvardab sõja hädaoht või tekivad suured sisemised korratused.See olukord kehtib kahe kuu vältel ilma parlamendi kinnituseta,kui on vajalik pikendada kehtivat seisukorda,siis on selleks vajalik parlamendi kinnitus.Kuid president omab õiguse,saata laiali alamkoda ning sel juhul on erakorraline seisukord kehtiv veel 30 päeva jooksul peale uuesti valitud alamkoja esimest istungit.Erakorralise seisukorra kestvus võib olla pikem kui kaks kuud ka sellel juhul,kui ta on välja kuulutatud ajavahemikus ,millal parlament pole koos.

Jooksvaid riigiasju lahendab Ministrite Nõuko-

gu eesotsas peaministriga.Konstitutsiooni § 74 järgi on tema ülesannetena formuleeritud abi osutamine presidendile.Ministrite Nõukogu kannab kollektiivset vastutust parlamendi rahvakoja ees.Vastavalt § 75-le peavad kõik ministrid olema parlamendi liikmeteks,juhul,kui mõni minister kuue kuu jooksul ei ole kummagi koja liikmeks,lakkab ta selle aja möödudes olemast ka ministriks.

Konstitutsiooni järgi on seadusandlikuks organiks kahekojaline parlament.Ülemkoda - staatide koda (radža sabha) valitakse kuueks aastaks,kuid ta muudab koosseisu iga kahe aasta tagant kolmandik osade kaupa.Erinevalt alamkojast ei saa teda saata enne tähtaega laiali.Ülemkoja juhatajaks on asepresident,kes hääletab ainult sel juhul,kui "poolt" ja "vastu" hääled jagunesid võrdselt.Ülemkoja saadikud osalt valitakse,osalt nimetatakse presidendi poolt.Valimised on kaheastmelised.President nimetab 12 ülemkoja liiget isikute hulgast,kes omavad silmapaistvaid teadmisi või praktilisi kogemusi kirjanduse,kunsti,teaduse ja ühiskondliku tegevuse valdkonnast.Ülejäänud liikmed,sealjuures mitte üle 238 inimese valitakse osariikide poolt.

Staatide kojal on õigus seadusandliku tegevuse algatamiseks kõikide seadusprojektide suhtes,välja arvatud rahandusküsimused.Tal on edasilükkava veto õigus kõigi alamkoja poolt vastu võetud seadusprojektide suhtes(välja arvatud rahalisi küsimusi puudutavad projektid).Alamkoja poolt vastu võetud seadusprojekti võib ülemkoda jätta läbi vaatamata kuue

kuu vältel.Kui selle aja möödudes alamkoda võtab uuesti tagasilükatud seadusprojekti vastu,siis läheb see kinnitamiseks presidendile.Kui aga president selle kuue kuu vältel saadab alamkoja laiali,muutub veto lõplikuks.

Juhtudel,kui parlamendi kodade vahel tekivad lahkhelid on presidendil õigus kutsuda mõlemad kojad ühisele istungile,kus küsimus lahendatakse absoluutse häälteenamusega. Kui nüüd tähtsusetugi osa alamkoja liikmetest ühineb ülemkoja vetoga,muutub veto alaliseks.Vastavalt 1951 a.vastu võetud parandusele võib kodasid kokku kutsuda ja istungjärke lõpetada eri aegadel.

Alamkoda - rahva koda(lok sabha) koosneb 500-st liikmest,kes on valitud üldise valimisõiguse alusel.Presidendil on õigus määrata täiendavalt siia kaks inglise-india kogukonna esindajat.Valimised alamkokku toimuvad kindlaksmääratud normi kohaselt - 1 saadik 500.000 inimese kohta.Väikesed "C" gruppi kuuluvad osariigid ja"D" grupi territooriumid omavad õigude valida üks saadik ka vähema elanike arvu korral. Alamkoda valitakse viieks aastaks,kuid presidendil on õigus teda varem laiali saata.

Uue konstitutsiooni kehtestamisega suurenes Indias tunduvalt valijate arv.Aktiivse valimisõiguse said mõlemast soost kodanikud alates 21-st eluaastast.Kaotati varanduslikud ja hariduslikud tsensused.Kuid püsima jäi paiksusetsensus.Valijaks võib olla ainult see isik,kes on elanud antud kohas valimistele eelneval aastal vähemalt kuus kuud.Passiivne va-

limisõiguse korral on kehtestatud järgmised vanusemäärad: alamkoja liikmele 25 aastat,ülemkoja liikmele 30 aastat ja presidendile 35 aastat.Kandidaadi ülesseadmise puhul on ette nähtud rahaline kautsion.Kui kandidaat ei suuda koguda 1/6 häälte arvust,siis kautsion konfiskeeritakse.Kui kandidaat on üles seatud mitmes ringkonnas,siis talle tagastatakse ainult ühe ringkonna sissemaks.

Konstitutsiooniga piiritletakse väga üksikasjaliselt Liidu ja osariikide kompedentsi küsimused.Siin võime eraldada kolme gruppi:1) küsimused,mis kuuluvad ainult Liidu kompedentsi.Konstitutsiooni järgi kuulub selle registri alla 97 paragrahvi.Liidu kompedentsi kuuluvatest küsimustest tuleks esimeses järjekorras märkida riigikaitse küsimust.Edasi tähtsamate küsimustena:kõik relvastatud jõud,relvade tootmine ja kaitsetööstuse arendamine,aatomienergia ja tema tootmiseks vajaminevad toorained,luure ja vastuluure teostamine. Liidu keskvalitsus teostab suhtlemist välisriikidega,sõlmib nendega mitmesuguseid lepinguid ja kokkuleppeid,akrediteerib konsulaar- ja kaubandusesindusi,kuulutab välja sõda ning sõlmib rahulepinguid.Liit valitseb ka raudteede,üleliidulise tähtsusega sadamate,õhutranspordi ja lennuväljade üle.Post, telegraaf,telefon,raadio jt.sidevahendid kuuluvad samuti Liidu juhtimise alla.

Rahanduslikes küsimustes kuuluvad Liidu kompedentsi:rahakäive,rahade müntimine,riigivõlg,välismaised laenud,India reservpangad,terve rida otseseid ja kaudseid

makse,tollilõivud.

Majanduse valdkonnast kuuluvad Liidu kompedentsi järgmised küsimused:väliskaubandus,osariikidevaheline kaubandus,pangandus,kindlustus,mõõdu- ja kaalusüsteem,töös-tusharud,millede arendamine on eriti vajalik kogu riigi huvides jne.

Ka kultuuri valdkonnas on Liidul suured volitused,tema kontrolli ja juhtimise alla kuulub enamus tähtsamaid teaduslikke asutusi ja kõrgemaid koole.Tähtsamate ajalooliste mälestusmärkide kaitsmine,arheoloogiliste väljakaevamiste organiseerimine(kui need on üleliidulise tähtsusega)ne - kuuluvad samuti Liidu kompedentsi.

2) Teise grupi moodustavad küsimused,mis kuuluvad osariikide kompedentsi,need on formuleeritud 66-s punktis.Esimese punktina on siin fikseeritud avaliku korra kindlustamine,siis politsei(ka raudteepolitsei) tegevuse reguleerimine,kohalik valitsemine,tervishoid,haridusalased küsimused.

Tähtsamat kohta osariikide kompedentsi kuuluvate küsimuste hulgas omab põllumajandus,seega agraarsuhted ja agraarne seadusandlus.Nende küsimuste kuuluvuse osariikide kompedentsi tingib asjaolu,et erinevates osariikides omavad need suhted väga erinevat iseloomu.Kuid siinjuures seadused,mis näevad ett eravaldajatelt maade äravõtmist,kuuluvad kinnitamisele presidendi poolt.

3) Kolmandasse gruppi paigutatud küsimused kuuluvad üheaegselt Liidu,kui ka osariikide kompedentsi.Neid küsimusi on 47

ja nad haaravad erinevaid alasid.Näitena võiks sellest grupist tuua kriminaalõigust,kriminaalprotsessi,seadusandlust abielu ja perekonna kohta,tööseadusandluat jne.

Analüüsides Liidu ja osariikide vahekorda,võib märkida,et kuigi osariikidele on avatud võrdlemisi laialdane tegevusväli,siiski on otsustavad positsioonid valitsemises ja seadusandluses Liidu käes.Liidu keskvalitsusele on kindlustatud pidev kontroll osariikide tegevuse üle,kuna tähtsamad ametiisikud osariikides määratakse keskvalitsuse poolt(kuberner,radžpramukh,ülemkohus),need aga omakorda teostavad kontrolli kohalike võimuorganite tegevuse üle.Konstitutsioon annab Liidu parlamendile õiguse tegeleda seadusandlusega ka nendes küsimustes,mis konstitutsiooni teiste paragrahvide järgi kuuluvad osariikide kompedentsi.Kui riigis on kehtestatud erakorraline seisukord,siis selle aja vältel välja antud aktid säilitavad kehtivuse veel poole aasta jooksul peale erakorralise seisukorra lõpetamist.Kõik seadused,mis on sel ajavahemikul avaldatud osariikide seadusandlike organite poolt on kehtetud,kui nad omavad lahkuminekuid keskvalitsuse seadustest.Konstitutsioonis ettnähtud juhtudel on võimalik ka selline olukord,kus ajutiselt lähevad kõik osariigi õigused üle Liidule.

Niigi tsentraliseeritud mehhanismi riigivalitsemises täiendatakse praktikas veelgi India Rahvuskongressi poolt, minnes sageli mööda konstitutsioonist.Kongressi töökomitee

kontrollib provintsi komiteede tegevust,need omakorda jälle osariigi seadusandlike organite tööd.See äärmine tsentraliseeritus kinnitab rea india juristide poolt antud iseloomustust India föderatsiooni ja 1950 a. konstitutsiooni kohta - "föderatiivne korraldus tugeva keskvõimuga" ja "föderatiivne konstitutsioon,tulvil unitarismi vaimu".1)

Kahjuks ei kaota konstitutsioon täielikult feodaalseid igandeid ja välismaise kapitali küllaltki suurt osatähtsust.Otseselt kapitalistide ja mõisnike huvides kehtib § 31,kus deklareeritakse,et mingit omandit ei tohi rekvireerida väljaspool seadust,kui rekvireerimine toimub seaduse järgi,tuleb selle eest maksta kompensatsiooni.India Kommunistliku partei programmiprojektis on selle kohta kirjutatud: "Mõisnike maa,troonilt kõrvaldatud või valitsevate vürstide varandus ja sissetulekud on muudetud puutumatuteks.Osutub,et maata talupoeg võib saada maad ainult sellel juhul,kui ta ostab seda või maksab tema eest kompensatsiooni mõisnikule.Kuid selleks,et osta maad ja maksta kompensatsiooni on vaja kapitali aga kümnetel miljonitel vaestel talupoegadel,kes elavad poolnäljas,ei ole kapitali.Seepärast vaesed talupojad on sunnitud jääma ilma maata ja jätkama viletsuses elamist." 2)

Agraarreformide küsimus leidis valgustamist parandustes konstitutsiooni juurde 1951 aastast.Siin kinnitati suurmaavalduse piiramine ja vähese maaga ja maata talupoe-

---

1) Конституция, ст. 20

2) Проект программы, стр. 61

gade varustamine maaga.Maa võõrandamine mõisnikelt toimub aga väljaostumaksu eest.

Konstitutsioon kuulutab välja kõigi kodanike võrdõigusluse seaduse ees,olenemata usulistest vaadetest, rassilisest- või kastikuuluvusest,soost ja elukohast.Konstitutsioon kaotab rassilise diskrimineerimise ja § 17 järgi nn. "hüljatute" kaotamise,mis on üheks barbaarsemaks orjanduslik- ja feodaalkorra igandiks.Mitmesuguste õiguslike kitsenduste tegemine "hüljatuse" motiividel on seaduse järgi karistatav kuritegu.Konstitutsioon keelab orjuse,teoorjuse ja teiste sundtöö vormide kasutamise.

Kõigile Indias elavatele rahvastele antakse õigus säilitada oma keel,kiri,kultuur ning avada emakeelseid õppeasutusi,millide juhtimist nad teostavad ise.Riiklikuks asjaajamise keeleks kinnitab konstitutsiooni § 343 hindi keele ja devanagari tähestiku.Kuid alates konstitutsiooni kinnitamise päevast 15 aasta vältel jääb ametliku keelena kehtima ka inglise keel.Kui parlament leiab vajaliku olevat,võib ta seda tähtaega veel pikendada 15 aasta võrra.

Konstitutsiooniga deklareeritakse kõigile kodanikele võrdsed õigused töö saamiseks riiklikes asutustes ja ettevõtetes.Kodanikuõigustena kinnitatakse veel õigus vabadusele s.o. sõnaõigus,liitude loomise õigus,vaba liikumise õigus India territooriumil jne.Siis veel õigus kaitsele ekspluateerimise vastu - keelatakse inimestega kauplemine,laste töö vabrikutes;õigus usuvabadusele,haridusele jt.Kuid varjatud

kujul kuulutatakse India riigiusuks hinduism ning nähakse hinduismi usuliste instituutide säilitamine.[1] Nii näiteks zootehniliste meetodite varjus teostatakse lehmade, kui pühade loomade kaitsmist, kuigi tegelik olukord loomakasvatuses nõuaks halvatõuliste, vanade ja vigaste lehmade hävitamist. Ka on konstitutsiooni järgi lubatud nende muhameedlaste varanduste konfiskeerimine, kes põgenesid oma elukohast pogrommide ajal.

Nii näeme, et mitmete progressivsete uuenduste kõrval, millised viidi läbi uue konstitutsiooni kehtestamisega, lahendatakse terve rida olulisi küsimusi suurkodanluse ja mõisnike huvides.

Lõpetaksin India 1950 a. konstitutsiooni käsitlemise iseloomustusega, milline anti tema kohta India Kommunistliku partei programmiprojektis. Seal kirjutatakse: "Täiskasvanud elanikkonnale hääleõiguse andmine on töölisklassi ning rahva küpsuse kriteeriumiks ja on formaalselt demokraatia elemendiks, kuid ta ei või väljendada rõhutud masside tõelist tahet ja tegelikke huvisid nii kaua, kui maa ei ole talupoegade omandiks, vaid on mõisnike omandiks, kuni kapitalistide ja mõisnike võim hoiab rahvast alluvuses põldudel ja tehastes, seni kui kapitalistide võim ajakirjanduse ja propagandavahendite üle mürgitab rahvast valega, seni kui raha võim kasutab usulisi ja kastidevahelisi tülisid ja võitlust selleks, et killustada rahvast ja nõrgestada teda, seni kui büro-

---

1) Dutt, lk. 185

kraadid ja politsei keelavad poliitilisi parteisid, suruvad maha kodanike vabadusi ja isegi vangistavad ilma kohtuta inimesi, kes olid valitud seadusandlikesse asutustesse nende vaadete, nende ausa töö pärast.

Kinnitada, et uue konstitutsiooni puhul massid või nende poolt valitud valitsus võivad minna vastu vabadusele ja õnnele, tähendab petta rahvast. Konstitutsioon ei ole ega või olla nimetatud tõeliselt demokraatlikuks konstitutsiooniks, ta on välismaiste imperialistlike huvide, peamiselt inglise huvidega seotud mõisnike ja kapitalistide riigi konstitutsioon."[1)]

Kuid täiendusena võib märkida, et kaasaegse India valitsus astub rea küsimuste suhtes välja palju demokraatlikumatelt positsioonidelt kui seda on fikseeritud konstitutsioonis.[2)]

---

1) Проект программы, lk. 60-61

2) Arnold, lk. 47

Lõpusõna.

Seoses India, peaminister J.Nehru külaskäiguga Nõukogude Liitu ja tema sõnavõttudega levisid mitmel pool nõukogude avalikkuses seisukohad, nagu toimuks Indias midagi sotsialismi ehitamise taolist. Sotsialismist ja sotsialismi-ideedest kõnelevad India valitseva partei - India Rahvuskongressi liidrid ka kodumaal ning nende programmilistes dokumentides sisalduvad tihti ka vastavad sätted.

Tegelikult ei toimu aga veel praegu Indias sotsialistlikku arengut. Indias ei ole veel kaugeltki lõpule viidud kodanlik-demokraatlik revolutsioon, ei ole lõplikult kukutatud imperialistide ja feodaalide võim. Valitsev partei India Rahvuskongress on ennekõike india rahvusliku kodanluse partei, kuid teatud mõju on sellel parteis ka mõisnikel.

Siiski omab partei rahvahulkades suurt mõju. Millega on see seletatav? Suur poolehoid sellele parteile rahvahulkades, kaasa arvatud ka teatud osa töölisklassist, seletub mitmete põhjustega, ennekõike aga kauaaegse juhtiva seisundiga inglise imperialismi vastu toimunud rahvuslikus liikumises. India Rahvuskongressi mõju ja jõud seisab ka J.Nehru poolt väljakuulutatud "sotsialismi" loosungis, II viisaasta plaaniga

seotud eesmärkides ja lubadustes,partei ajakirjanduse ja Gandhi traditsioonide mõjus ning partei liidri ja peaministri Javaharlal Nehru erakordses isiklikus populaarsuses.[1)]

Kuid J.Nehru järjekindlalt demokraatlike seisukohtade kõrval annab India Rahvuskongressis end tugevasti tunda suurkodanluse ja feodaalide mõju.See aga tingib ebajärjekindluse valitsuse sisepoliitikas,suure lahkumineku selle partei loosungites ning India tegelikkuses.Ühelt poolt India Rahvuskongress tahaks - ja see oleks India kiire kapitalistliku arengu huvides - lõplikult lahti lüüa imperialismist, kuid kõhkleb väliskapitalile kuuluvate tööstusharude natsionaliseerimisel.Ta tahaks lõppu teha ka feodalismi iganditele, kuid ei taha likvideerida mõisnikke;tahaks arendada maa industrialiseerimise poliitikat aga kardab finantskoormat asetada suurkapitalile.

Mis puutub "sotsialismi" Indias,siis sotsialismi populaarsus kogu maailmas avaldub Indias muuseas selles,et ka suurimad kapitalistid on end hakanud nimetama sotsialistideks.Laialdased rahvahulgad aga mõistavad sotsialismi all senisest laiemat demokraatiat ja radikaalsemaid reforme.Nad nõuavad riikliku majandussektori laiendamist,kõigile põhilistele tööstusharudele,maareformi,mis annaks maa sellele,kes seda harib,minimaalpalga kehtestamist töölistele,olukorra parandamist rahvahariduse,tervishoiu ja elamuprobleemi alal,politsei ning bürokraatia võimu vähendamist.Ühe sõnaga:Indias on päevakor-

---

1) Kaie, L , Tänapäeva India

ral mitte sotsialismi kehtestamine,vaid senisest avaram demokraatia.[1]

Külastades Indiat 1955 a. novembris-detsembris väljendasid N.A.Bulganin ja N.S.Hruštšov oma mõtteid India sotsialistlikust arenguteest.Oma esinemistes N.S.Hruštšov ütles: " India peaminister J.Nehru teatas,et India läheb samuti mööda sotsialistlikku teed.See on hea.Muidugi,meil on erinev arusaamine sotsialismi küsimusest.Kuid me tervitame seda avaldust ja seda suunda."[2] N.S.Hruštšov jätkab:Me oleme alati seisnud ja seisame selle eest,et küsimus iga maa arenemise teedest on iga rahva siseasjaks.Nagu ma juba rääkisin,meil t teiega on mõningad lahkuminekud - nii meetodites,kui teoorias. Meie ei varja seda ja teie ei varja seda.Kuid see ei sega meil olemast sõbrad.Miks?Sellepärast,et teie[2] ei[1],ega meie ei mõtle teineteise vastu midagi paha.Te olete tõesti meie siirasteks sõpradeks ja meie - teie parimad sõbrad ja vennad.See on eredaks näiteks kahe erineva ühiskondliku süsteemiga riigi rahulikust kooseksisteerimisest."[3]

India oma välispoliitikas lähtub rahulikust kooseksisteerimise printsiibist.India Liit laiendab sidemeid teiste riikidega,võtab osa mitmete rahvusvaheliste probleemide reguleerimisest.1956 a. India valitsus esines Bagdadi pakti vastase avaldusega,nõudis Taivani küsimuse reguleerimist ja edasise koostöö arendamist Nõukogude Liiduga.1956 a. juulis toi-

---

1) Kraik, L, Tänapäeva Indias

2) Булганин и Хрущев, lk. 63

3) samas, lk. 73

mus Bombays konverents India,Birma,Egiptuse,Tseiloni ja Indoneesia osavõtul,kus arutati aatomienergia kasutamist rahulikel eesmärkidel.[1] India toetas aktiivselt Egiptuse õigusi Suessi kanali küsimuses ja esitas ka omapoolse resolutsiooniprojekti.ÜRO Peaassamblee erakorralisel ja 11 istungjärgul esines India avaldusega,milles nõudis inglise,prantsuse ja iisraeli vägede väljaviimist Egiptuse territooriumilt.Aktiivselt reageeris India valitsus ka Ungari sündmustele,nõudes mittevahelesegamist teise riigi siseasjadesse.

India rahvas võitleb õnneliku elu ja parema tuleviku eest.Selleks on kõik tingimused olemas:suured loodusvarade ressursid,laialdased viljarikkad maaalad,kuid kõige tähtsamana - india talendikas ja tööd armastav rahvas, kellel on ammendamatud loomingulised jõud.Arvukate nõukogude turistide poolt avaldatud reisimärkmetest võib näha,et kõigi parimad muljed on seotud just india rahvaga.Ka N.A.Bulganin ja N.S.Hruštšov oma avalduses 14.detsembril Delhis toimunud pressikonverentsil väitsid:"...Kõige suuremat ja kustumatumat muljet avaldas meile suur india rahvas,tema elurõõmsad lapsed ja noorus,tema talent ja tööarmastus,väsimatu püüd rahule ja sõbralikule koostööle kõigi maadega,Kus me ka ei olnud,kõikjal tervitas meid india rahvas külalislahkelt,mis annab tunnistust tema sügavast sümpaatiast ja sõbralikest suhetest NSV Liidu rahvaste vastu."[2]

---

1) Краткая Большой Советской Энциклопедии, 1957, lk. 305

2) Булганин и Хрущев, lk. 122

Palju on Indias probleeme,vastuolusid,mis tingivad maa omapärase arengu,kuid see areng näib toimuvat õiges suunas - India õitsengu suunas.

Väga isikupärased ja mitmekesised on üksikute autorite,turistide muljed Indiast.Kuid kokkuvõtteks võiks kasutada mõtet - "...ja me veendusime,et India ei ole maa ainult suure minevikuga,vaid ka paljulubava tulevikuga."[1]

---

1) Попов, А., Поездка по Индии, Москва, 1956, lk. 46

Kasutatud kirjandus koos lühenditega.

I Klassikud.

1. Lenin N. J., Teosed 29 k., Tallinn, 1954, lk. 434 - 452

II Allikad.

1.

1. Булганин Н. А. и Хрущев Н. С., Речи во время пребывания в Индии, Бирме и Афганистане, Москва, 1955 = = Булганин и Хрущев

2. Конституция Индии, Москва, 1956 = = Конституция

3. Проект второго пятилетнего плана Индии, Плановое хозяйство, № 6, 1956 = = Проект второго

4. Проект программы Коммунистической партии Индии, Большевик, № 9, 1951 = Проект программы

III Литература.

1. Алаев Л. Б., Баранов Н. А. и Кулагина В. Р., Из истории образования Республики Индии (1947 - 50), Вопросы истории, № 6, 1956 = Алаев

2. Алексеев, М., Современная Индия, Партийная жизнь, № 18, 1955 = Алексеев

3. Балабушевич, В., Национально-освободительная борьба народов Индии, Углубление кризиса колониальной системы империализма, Сборник статей, Москва, 1953, стр. 265 - 312 = Балабушевич

4. Балабушевич, В., Рабочий класс и рабочее движение в современной Индии, Ученые записки Московского института м-л, т. IV, 1949 стр. 5 - 2 = Балабушевич Рабочий

5. Вадия Г. А. и Мёртент К. П., Экономические проблемы Индии, Москва, 1957 = Вадия

6. Ванина, А., Перспективы промышленного развития Индии, Новое время, № 32, 1955 = Ванина

7. Гуру, П., Азия, Москва, 1956 = = Гуру

8. Датт, П., Индия сегодня, Москва, 1948 = Датт

9. Дегтярь, Ф., Развитие национальной экономики Индии, Коммунист, № 4, 1956 = Дегтярь

10. Дьяков А. М., Индия во время и после второй мировой войны, (1939 - 1949), Москва, 1952 = = Дьяков

11. Дьяков А. М., Индия в 1918-1952, Москва, 1953 = Дьяков Индия

12. Дьяков А. М., Индия в период общего кризиса капитализма, Москва, 1955

13. Дьяков А, М, Республика Индия, Москва, 1955 = Дьяков Республика

14. Дьяков А, М, О деятельности Индийского национального конгресса, Новое время, № 3, 1949 = = Дьяков О деятельности

15. Дунин, М, По Афганистану, Пакистану, Индии, Москва, 1954 = Дунин

16. Ежегодник Большой Советской Энциклопедии, 1957

17. Иностранный капитал в Индии, Сборник материалов, Москва, 1953

18. Kaik, L, Sānapāeva Indias, Rahva Hääl, 28. dets. 1957 = = Kaik, L Sānapāeva Indias

19. Колыхалова Т, Новый экономический план Индии, Новое время, № 15, 1956 = Колыхалова

20. Котовский Г. Б., Аграрные отношения в Индии, Советское востоковедение, № 4, 1955 = = Котовский

21. Крайнев, К., Английские и американские монополии в Индии и Пакистане, Внешняя торговля, № 7, 1951 = Крайнев

22. Крамников Ю. Ф., По Индии, Москва, 1956

23. Кузнецов, А. и Литов, О., Англо-американское соперничество в Индии, Новое время, № 36, 1952 = = Кузнецов

24. Лемин М. М., Обострение кризиса британской империи после второй мировой войны, Москва, 1955

25. Леонидов, А., Экономика и внешняя торговля Индии, Внешняя торговля, № 12, 1951 = Леонидов

26. Мельман С, М, Экономика Индии и политика английского империализма, Москва, 1951 =
= Мельман

24. Москаленко, А, Сельскохозяйственная кооперация Индии, Новое время, № 40, 1956 =
= Москаленко

28. Попов А, Поездка по Индии, Москва, 1956

29. Рубинштейн М, И, Второй пятилетний план Республики Индии, Советское востоковедение, № 4, 1956 = Рубинштейн

30. Рубинштейн М, Об экономическом развитии современной Индии. Вопросы экономики, № 10, 1955 =
= Рубинштейн Об экономическом

31. Семка К, К и Бакерджи А, Г, История Индии, Москва, 1954

32. Спандарьян В, Советско-индийское экономическое сотрудничество, новое время, № 22, 1955

33. Спейт, П, Индия и Пакистан, Москва, 1957 = Спейт

34. Шаров И, А, В Индии наших дней, Гидротехника и мелиорация, № 7, 1951

35. Чечеткина, О, Индия без чудес, Москва, 1948

IV Periodika.

1. Правда, 18. июня, 1947

Sisukord.

1.Sissejuhatus lk. 2

2.I peatükk lk. 8

3.II peatükk lk. 30

4.III peatükk lk. 66

5.IV peatükk lk. 98

6.Lõppsõna lk. 113

7.Kasutatud kirjandus lk. 118